פועה

פירוש קצר על תלמוד ירושלמי פיאה

1)הפירוש מיועד ללומד והוגה בבבלי כמה זמן ובקי במונחיה ומושגיה

2) כל מקום שאפשר לשתוק שתקתי והנחתי העבודה על המעיין—ואף במקום שפרשתי היא בתכלית הקיצור

3)שניתי כמה מן הנדפס אים ראיתיה "כמעט מוכרח", אך במקום שאף אחר ההגה, הסוגיא סתום, לא הגהתי והנחתי מלפרשה

4)הטלתי "מתגים" כפי הצורך בעין יפה...Paragraphs & punctuation marks

בחמלת ה' עלי יהושע יהודה גליק

ט שבט תשע"ב

כסלוו תשפג הוגה עוד וצורף מספרים **כזה** *1234567890* לסמן מספר הדף לפי מהדורת עוז והדר/ ארטסקרול

מסכת פיאה פרק א ער"ח שבט תשע"ב

***1* הלכה א משנה** אלו דברים שאין להם שיעור: הפיאה והביכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה

אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבריו ותלמוד תורה כנגד כולן:

גמרא רבי בנימין בר לוי אמר, רבי יצחק ורבי אמי הוון יתבון מקשיי למה לא תנינן תרומה

עמהן?

אמר רבי אמי מפני המחלוקת.תרומות 4:5

אמר רבי יוסי אדם עושה כל שדהו ביכורים ואין אדם עושה כל שדהו תרומה.

התיבון, הרי הוא אומר פיאה, והרי אין אדם עושה כל שדהו פיאה, ותניתה! א"ר יוסי: קצירת שיבולת הראשונה דומה למירוחו, עד שלא קצר השיבולת הראשונה לא נתחייבה שדהו בפיאה, משקצר שיבולת ראשונה נתחייבה שדהו בפיאה, ביקש לעשות כל שדהו פיאה עושה. 2 ברם הכא, עד שלא נתמרח הכרי לא נתחייב כריו תרומה, נתמרח, ביקש לעשות כל כריו תרומה אינו עושה. דתנינן תמן האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אמר כלום עד שישייר מקצת:

שיבולת הראשונה מהו שתהא חייבת בפיאה? האם יכול להחל עליו שם פיאה? איפשר לומר כן?! היא מחייבת כל שדהו פיאה, והיא חייבת בפיאה?!

קצר שיבולת הראשונה ונשרפה, מהו שיהא צריך לקצור פעם שנייה? נשמעינה מן הדא: קצר חציה ומכר מה שקצר, קצר חציה והקדיש מה שקצר, נותן מן המשוייר על הכל. והקדש לאו כשרוף הוא?! הדא אמרה קצר שבולת הראשונה ונשרף, אין צריך לקצור פעם שנייה ושפיר יכול להחל שם פיאה על השאר [ואי"צ עוד מעשה קצירה]

כילה את שדהו, את אמר חזרה חיוב פיאה לעומרין. מהו שתחזור פיאה לקצירת שיבולת הראשונה? האם [עכשיו..]יכול להחל שם פיאה על שבולת הראשונה? אמר רבי יוסי נילף פיאת עומרים מפיאת קמה. מה פיאת קמה לא חזרה פיאה לקצירת שיבולת הראשונה, אף פיאת עומרים לא תחזור פיאה לקצירת שיבולת הראשונה

הפיאה יש לה שיעור מלמטן ואין לה שיעור מלמעלן הביכורים והראיון אין שיעור לא למעלן ולא למטן. אית תנא תני: הפיאה והביכורים והראיון אין להם שיעור לא למעלן ולא למטן. מה נפיק מן ביניהון? והן חד מן ששים!! מאן דמר הפיאה יש לה שיעור מלמטן ואין לה שיעור מלמעלן, מה שנתן נתן, חזר והוסיף, חייב במעשר עד שעה שישלים. כגון אם חייב ליתן 5 סאה [אחד מס' של השדה] ונתן אחד אחד, הכל חייב במעשר עד שישלים מאן דמר הפיאה אין לה שיעור לא למעלן ולא למטן, מה שנתן כבר נפטר, חזר והוסיף חייב במעשרות

רבי ברכיה בעי, ולמה לא תנינן אפר סוטה ולמה לא תנינן אפר פרה ולמה לא תנינן רוק יבמה ולמה לא תנינן דם ציפור של מצורע? לא אתינן מתני אלא דברים שהוא מוסיף עליהן ויש בעשייתן מצוה, ואילו אע"פ שהוא מוסיף עליהן אין בעשייתן מצוה:

3 והראיון- מתני' בראיית פנים. אבל בראיית קרבן יש לה שיעור. ואתיא כיי דמר ר' יוחנן מעה כסף. שתי כסף דבר תורה.

תנא רבי יוסי קומי רבי יוחנן: ראיה כל שהוא, חכמים הן שאמרו מעה כסף שתי כסף. א"ל ויש כעין זו?! שחכמים יתנו שיעורים?! א"ר יונה וכל השיעורים לא חכמים הן שנתנו?! כזית מן המת כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ. לא אתא ריו"ח מישאול, אלא כהדא דתני רבי הושעיא: (שמות כג) "לא יראו פני ריקם- אפילו כל שהוא, חכמים הם שאמרו מעה כסף שתי כסף" וקשיא, מן דו סמך לדבר תורה, הוא אמר חכמים אמרו מעה כסף שתי כסף?! אחר שמביא פסוק מפורשת מה"ת, אומר "חכמים" התנו שיעור?!

אמר רבי יוסי בר בון רבי יוחנן כדעתיה: דרבי יוחנן אמר כל השיעורים הלכה למשה מסיני. דו אמר מעה כסף שתי כסף דבר תורה. רבי הושעיא כדעתיה: דרבי הושעיא אמר האוכל איסור בזמן הזה צריך לרשום עליו את השיעור שמא יעמוד ב"ד אחר וישנה עליו את השיעורים ויהי' יודע מאיזה שיעור אכל

אמרי, חזרי ביה רבי יוחנן מן הדא. רבי יונה ורבי יוסי תרוויהון אמרין לא חזר ביה

ועוד מן הדא: דאמר רבי לא, איתפלגון חזקיה

ורבי יוחנן. חזקיה אמר חולק אדם את חובתו לשתי בהמות. ורבי יוחנן אמר אין אדם חולק חובתו לשתי בהמות אלא צריך שיהא בידו שתי כסף ממעות חולין לכל אחד ואחד.

ואמר ר"ש בן לקיש בשם חזקיה: אדם טופל בהמה הנקנית מכסף מעשר לבהמה ממעות חולין ואין אדם טופל מעות למעות. 4 ור' יוחנן אמר: טופל אדם מעות למעות, ואין אדם טופל בהמה לבהמה.

היאך עבידא? היו לפניו עשר בהמות והקריב חמש בי"ט הראשון, המותר מהו שידחה לי"ט אחרון? האים הקרבתן דוחה יום שמיני עצרת? ר' קריספא אמר איתפלגין ר' יוחנן ור"ש בן לקיש חד אמר דוחה וחרנא אמר אינו דוחה ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. אמר ר"ז נפרוש מיליהון דרבנן מן מיליהון. ר' יוחנן דו אמר אדם טופל מעות למעות ואין אדם טופל בהמה לבהמה, הוי דו אמר דוחה. כיון שיש בכל בהמה קצת "חולין" ור"ש בן לקיש דו אמר אדם טופל בהמה לבהמה ואין אדם טופל מעות למעות הוי דו אמר אינו דוחה

אתא שמעון בר ווא בשם ר' יוחנן: לעולם הוא מוסיף והולך ודוחה את י"ט עד דו אמר אין בדעתי להוסיף עוד:

גמילות חסדים: הדא דתימר בגופו אבל בממונו יש לו שיעור. ואתייא כיי דמר ר"ש בן לקיש בשם רבי יוסי בן חנינא באושא נמנו שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצוה.

עד היכן? ר"ג בן אינינוא ורבי אבא בר כהנא חד אמר עד כדי תרומה ותרומת מעשר וחרנא אמר (משלי ג) כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך כמראשית כל תבואתך

ר"ג בן אינינוא בעי קומי ר' מנא מה חומש בכל שנה ושנה? לחמש שנים הוא מפסיד כולה!! א"ל בתחלה לקרן מכאן ואילך לשכר

רב הונא אמר למצוה עד שליש. מהו? לכל המצות עד שליש. או למצוה אחת? סברין מימר, לכל המצות עד שליש. אמר ר' אבון אפי' למצוה אחת.

ר' חביבא בשם רבנן דתמן: מהו שליש? לדמים. היאך עבידא? לקח אדם מצוה מצא אחרת נאה הימנה, עד כמה מטריחי' עליו עד שליש

5 תני ר' ישמעאל זה אלי ואנוהו וכי אפשר לו לאדם לנוואות את בוראו? אלא אנווהו לפניו במצות, אעשה לפניו לולב נאה סוכה נאה שופר נאה ציצית נאין תפילין נאין

אבא שאול אומר אדמה לו מה הוא רחום וחנון אף את תהא רחום וחנון

מעשה ברבי ישבב שעמד והחליק את כל נכסיו לעניים. שלח לו ר"ג והלא אמרו חומש מנכסיו למצות!

[ור"ג לא קודם לאושא היה?! ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי כך היתה הלכה בידם ושכחוה ועמדו השנים והסכימו על דעת הראשונים ללמדך שכל דבר שבית דין נותנין נפשן עליו הוא מתקיים כמה שנאמר למשה מסיני. ואתייא כיי דאמר רבי מנא כי לא דבר רק הוא מכם ואם הוא רק מכם הוא, למה? שאין אתם יגיעין בתורה. כי הוא חייכם- אימתי הוא חייכם כשאתם יגיעי' בו. רבי תנחומא בשם רב הונא (שמות לה) ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה. אותו משה. אין כתיב כאן אלא אשר צוה ה' את משה אפי' דברים שלא שמע מפי רבו, הסכימה דעתו כמה שנאמר למשה מסיני. ר' יוחנן בשם ר' בניי כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה. אותו משה, אין כתיב כאן אלא מכל אשר צוה ה' את משה אפי' דברים שלא שמע מפי משה הסכימה דעתו כמה שנאמר למשה מסיני. ר' יוחנן בשם ר' בניי ר' חונה בשם ר' (מלאכי ו) תורת אמת היתה בפיהו- דברים ששמע מפי רבו. ועולה לא

נמצא בשפתיו- אפי' דברים שלא שמע מפי רבו. ורבנן אמרי, כי ה' אלהיך יהיה בכסלך ושמר רגליך מלכד אפי' דברים שאתה כסיל בהן. [ושמר רגליך מלכד- רבי דוסא אמר מן ההורייה. ורבנין אמרי מן העבירה. ר' לוי אמר מן המזיקין. אמר רבי אבא אם נתת מכיסך צדקה הקב"ה משמרך מן הפיסין ומן הזימות ומן הגלגלות ומן הארנוניות מיני מסים]]

מונבז המלך עמד ובזבז כל נכסיו לעניים, שלחו לו קרוביו ואמרו לו אבותיך הוסיפו על שלהן ועל של אבותיהן ואתה ביזבזתה את שלך ואת של אבותיך? א"ל כל שכן! אבותי גנזו בארץ ואני גנזתי בשמים שנאמר (תהלים פה) אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. אבותי גנזו אוצרות שאין עושין פירות ואני גנזתי אוצרות שהן עושין פירות שנאמר (ישעיהו ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (תהלים צז) צדק ומשפט מכון כסאך וגו' אבותי גנזו ממון ואני גנזתי נפשות שנאמר (משלי יא) ולוקח נפשות חכם. אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר (דברים כד) ולך תהיה צדקה. אבותי גנזו בעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר (משלי י) וצדקה תציל ממות, ולא מית?! אלא שלא ימות לעולם הבא.

צדקה וגמילת חסדים שקולות כנגד כל מצותיה של תורה, אלא שהצדקה נוהגת בחיים וגמילת חסדים נוהגת בחיים ובמתים. הצדקה נוהגת לעניים וגמילות חסדים נוהגת לעניים ולעשירים. הצדקה נוהגת בממונו של אדם וגמילות חסדים נוהגת בין בממונו בין בגופו. רבי יוחנן בר מריא בשם רבי יוחנן אין אנו יודעין איזה מהן חביב או צדקה או גמילות חסדים? כשהוא אומר (תהלים קג) וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים הדא אמרה שגמילות חסדים חביבה יותר מן הצדקה:

ותלמוד תורה: שאלו את רבי יהושע מהו שילמד אדם את בנו יוונית? אמר להם ילמדנו בשעה שאינו לא יום ולא לילה דכתיב (יהושע א) והגית בו יומם ולילה. והתני רבי ישמעאל ובחרת בחיים זו אומנות מעתה אסור ללמד את בנו אומנות בגין דכתיב (שם) והגית בו יומם ולילה?! רבי בריה דר' חייא בר ווא בשם ר' יוחנן מפני המסורות. רבי אבהו בשם ר' יוחנן מותר לאדם ללמד את בתו יוונית מפני שהוא תכשיט לה. שמע שמעון בר ווא, אמר, בגין דו בעי מלפה בנתי, הוא תלי' ליה ברבי יוחנן?! יבוא עלי אם שמעתי' מרבי יוחנן!!

כיבוד אב ואם רבי אבוה בשם רבי יוחנן שאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם ולי אתם שואלין?! לכו ושאלו את דמה בן נתינה. דמה בן נתינה ראש פטרבולי chief senator היה, פעם אחת היתה אמו מסטרתו בפני כל בולי שלו ונפל קורדקן slipper שלה מידה והושיט לה שלא תצטער. אמר ר' חזקיה גוי אשקלוני היה וראש פטרבולי היה, ואבן שישב אביו עלי' לא ישב עלי' מימיו וכיון שמת אביו עשה אותה יראה שלו. פעם אחת אבדה ישפה של בנימין אמרו מאן דאית ליה טבא דכוותה? אמרו אית ליה לדמה בן נתינה אזלון לגביה ופסקו עמיה במאה דינר, סליק ובעי מייתו להו ואשכח אבוה דמיך, אית דאמרין מפתח דתיבותא הוה יתיב גו אצבעתיה דאבוי, ואית דאמרין ריגלויה דאבוה הוות פשיטא על תיבותא. נחת לגבון אמר לון לא יכילית מייתותי' לכון. אמרי, דילמא דו בעי פריטן טובא אסקוני' למאתים אסקוני' לאלף, כיון דאיתער אבוה מן שינתיה סליק ואייתותי' לון, בעון מיתן ליה בסיפקולא "judgment" אחרייא ולא קביל עלוי אמר מה אנן מזבין לכון איקרא דאבהתי בפריטין?! איני נהנה מכבוד אבותי כלום! מה פרע ליה הקב"ה שכר א"ר יוסי בי רבי בון בו בלילה ילדה פרתו פרה אדומה, ושקלו לו כל ישראל משקלה זהב ונטלוה

א"ר שבתי כתיב (איוב לז) ומשפט ורב צדקה לא יענה. אין הקב"ה משהא מתן שכר של עושה מצות בגוי

אמו של ר' טרפון ירדה לטייל לתוך חצירה בשבת, והלך ר' טרפון והניח שתי ידיו תחת פרסותיה והיתה מהלכת עליהן עד שהגיעה למיטתה. פעם אחת חלה ונכנסו חכמים לבקרו אמרה להן התפללו על טרפון בני שהוא נוהג בי כבוד יותר מדאי. אמרו לה מה עביד ליך? ותניית להון עובדא, אמרו לה אפילו עושה כן אלף אלפים עדיין לחצי כבוד שאמרה התורה לא הגיע!! אמו של ר' ישמעאל באה וקיבלת עלוי לרבותינו אמרה להן גיערו בישמעאל בני שאינו נוהג בי בכבוד באותה שעה נתכרכמו פניהם של רבותינו אמר איפשר ר' ישמעאל לא נהג בכבוד אבותיו אמרו לה מה עביד ליך אמרה כד דו נפק מבית וועדה אנא בעי משגז ריגלוי לרחוץ רגליו ומישתי מיהן, ולא שביק לי אמרו לו הואיל והוא רצונה הוא כבודה! אמר ר' מנא יאות אילין טחונייא אמרין כל בר נש ובר נש זכותיה גו קופתיה.... אימיה דר' טרפון אמרה לון אכין ואגיבונה אכין. אימיה דרבי ישמעאל אמרה לון אכין ואגיבוניה אכין. לר"ט אמרו עדיין לא הגעת... ולר' ישמעאל אמרו אל תדאג לבזיון אמך.....

ר"ז הוה מצטער ואמר הלואי היה לי אבא ואימא דאיקרינון דנירת גן עדן! כד שמע אילין תרתין אולפניא, אמר בריך רחמנא דלית לי לא אבא ואימא לא כרבי טרפון הוות יכילנא למעבד ולא כר' ישמעאל הוינא מקבלה עלוי. אמר רבי אבון פטור אני מכיבוד אב ואם. אמרו כד עברית ליה אימיה, מית אבוי. כד ילדתיה, מית אימיה

יש שהוא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם ויש שהוא כודנו ברחיים ויורש גן עדן. כיצד מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם? חד בר נש הוה מייכיל את אביו תרנגולים פטומים חד זמן אמר ליה אביו ברי אילין מנן ליך? אמר ליה סבא סבא אכול ואדיש! ושתוק דכלבין אכלין ואדשין. ונמצא מאכיל את אביו פטומין ויורש גיהנם. כיצד כודנו בריחיים ויורש גן עדן? חד בר נש איטחין בריחיים אתית מצוות' עבודת המלך לטיחנייא א"ל אבא עול טחון תחתי. אין מטת מבזייא, טב לי אנא ולא את. אין מטת מילקי, טב לי אנא ולא את, נמצא כודנו בריחייא ויורש גן עדן

נאמר (ויקרא יט) איש אמו ואביו תיראו ונאמר (דברים ו) את ה' אלהיך תירא ואתו תעבוד הקיש מורא אב ואם למורא שמים נאמר (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך ונאמר (משלי ג) כבד את ה' מהונך הקיש כיבוד אב ואם לכיבוד המקום נאמר (שמות כא) ומקלל אביו ואמו מות יומת ונאמר (ויקרא כד) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו הקיש קללת אב ואם לקללת המקום. אבל א"א לומר מכה כלפי מעלה. וכן בדין ששלשתן שותפין בו.

איזה מורא? לא ישב במקומו ולא מדבר במקומו ולא יסתיר דבריו. איזה כיבוד? מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל מכניס ומוציא. מן דמאן? הונא בר חייא אמר משל זקן. ואית דבעי מימר משלו. ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא מניין אפילו אמר ליה אביו השלך את הארנקי לים שישמע לו! בההיא דאית ליה חורן, לפרוע לו ובעושה נחת רוח לאביו:

אחד האיש ואחד האשה. אלא שהאיש ספיקה בידו והאשה אין ספיקה בידה מפני שרשות אחרים עליה. נתארמלה או נתגרשה, כמי שהיא ספיקה בידו היא.

מילתיה דר' חייא בר ווא פליגא. דו אמר תני רבי יודן בן תורתי דרשב"י היא. דתני רשב"י אומר גדול היא כיבוד אב ואם שהעדיפו הקדוש ברוך הוא יותר מכבודו נאמר (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך ונאמר (משלי ג) כבד את ה' מהונך ממה את מכבדו ממה שיחננך מפריש לקט שכחה פיאה מפריש תרומה ומעשר ראשון

ומעשר שני ומעשר עני וחלה ועושה סוכה ולולב ושופר ותפילין וציצית ומאכיל את העניים ואת הרעבים ומשקה את הצמאים אם יש לך אתה חייב בכולן ואם אין לך אין אתה חייב באחת מהן. אבל כשהוא בא אצל כיבוד אב ואם בין שיש לך הון בין שאין לך הון כבד את אביך ואת אמך. ואפילו אתה מסבב על הפתחים

ז רבי אחא בשם רבי אבא בר כהנה כתיב (משלי ה) אורח חיים פן תפלס נעו מעגלותיה לא תדע. טילטל הקב"ה מתן שכרן של עושי מצות כדי שיהיו עושין אותן באמונה. ר' אחא בשם ר' יצחק כתיב (משלי ד) מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאת חיים מכל מה שנאמר לך בתורה השמר. שאין אתה יודע מאיזה מהן יוצא לך חיים. א"ר אבא בר כהנה השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות. מצוה קלה שבקלות זה שלוח הקן. ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם. ובשתיהן כתיב והארכת ימים. א"ר אבון ומה אם דבר שהוא פריעת חוב כתיב בו למען ייטב לך ולמען יאריכון ימיך. דבר שיש בו חסרון כיס וסיכון נפשות לא כ"ש!! א"ר לוי והוא דרבה מינה, גדול הוא דבר שהוא פריעת חוב מדבר שאינו בפריעת חוב! אדרבה! גדול שכר של "פורע חוב"!!

רשב"י אומר כשם שמתן שכרן שוה. כן פורענותן שוה. מה טעם? (משלי ל) עין תלעג לאב ותבוז ליקהת אם וכו'. עין שהלעיגה על כיבוד אב , וביזת על לא תקח אם על הבנים, יקרוה עורבי נחל- יבא עורב שהוא אכזרי ויקרנה ואל יהנה ממנה מן העין ויבא נשר שהוא רחמן ויאכלה ויהנה ממנה

ר' יונתן ור' ינאי הוו יתבון, אתא חד בר נש ונשק ריגלוי דרבי יונתן א"ל ר' ינאי מה טיבו הוא שלים לך מן ימוי? א"ל חד זמן אתא קיבל לי על בריה דיזנוניה, אמרית ליה איזיל צעק בי כנישתא עלוי ובזיתיה, א"ל ולמה לא כיפתיה? א"ל וכופין ליה?! א"ל ועדיין את לזו?!! וודאי כופין!! חזר ביה רבי יונתן וקבעה שמועה מן שמיה. אתא רבי יעקב בר אחא רבי שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן שכופין את הבן לזון את האבץ אמר ר' יוסי בי ר' בון הלואי הוון כל שמועתה בריר' לי כהדא שכופין את הבן לזון את האב:

וגמילת חסדים: דכתיב (משלי כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. כבוד בעולם הזה, וחיים לעולם הבא. רבי שמואל בר רב יצחק הוה נסיב שיבשתי'branches והוה מהדס קומי כליא והוה ר"ז חמי ליה ומיטמר מן קומוי, אמר חמי להדין סבא איך הוא מבהית לן מבייש אותנו... וכיון דדמך הוה תלת שעין קלין וברקין בעלמא, נפקת ברת קלא ואמרה דדמוך ר' שמואל בר רב יצחק גמיל חסידים, נפקון למגמל ליה חסד, נחתת אישתא מן שמיא ואיתעבידא כעין שבשא דינור של אש בין ערסי' לציבורא, והוון ברייתי אמרין: חייא דהדין סבא דקמת ליה שבשתי': חיים לזקן הזה!

והבאת שלום בין אדם לחבירו כתיב (תהלים לד) סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו בקשיהו במקומך ורדפהו במקום אחר. א"ר טביומי נאמר כאן רדיפה ונאמר להלן רדיפה מה רדיפה שנאמר להלן כבוד בעולם הזה וחיים לעולם הבא, אף הכא כן:

ות"ת- רבי ברכיה ורבי חייא דכפר דחומין. חד אמר אפילו כל העולם כולו אינו שוה לדבר אחד של תורה. וחד אמר אפי' כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר א' מן התורה. רבי תנחומא ורבי יוסי בן זימרא, חד אמר כהדא וחד אמר כהדא. רבי אבא אבוי דרבי אבא בר מרי בשם ר' אחא כתוב אחד אומר (משלי ח) וכל חפצים לא ישווה בה. וכתוב אחד אומר (משלי ג) וכל חפציך לא ישווה בה. חפצים אלו אבנים טובות ומרגליות. חפציך אלו דברי תורה דכתיב (ירמיהו ט) כי באלה חפצתי נאם ה'

ארטבון שלח לר' הקדוש חד מרגלי טבא

אטימיטון "אין ערוך" א"ל שלח לי מילה דטבא דכוותה! שלח ליה חד מזווה. א"ל מה? אנא שלחי לך מילה דלית לה טימי ואת שלחת לי מילה דטבא חד פולר?! א"ל חפציך וחפצי לא ישווה בה. ולא עוד אלא דאת שלחית לי מילה דאנא מנטיר לה, ואנא שלחי' לך מילה דאת דמך לך והיא מנטרא לך, דכתיב (משלי ו) בהתהלכך תנחה אותך וגו'.

ר' מנא שמע כולהון מן הדין קריא (דברים לב) כי לא דבר רק הוא מכם- זה תלמוד תורה. כי הוא חייכם- זה כיבוד אב ואם. 8 ובדבר הזה תאריכו ימים- זו גמילת חסדים. על האדמה- זה הבאת שלום בין אדם לחבירו. וכנגדן ארבעה דברים שהן נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן ע"ז גילוי עריות ש"ד ולשון הרע כנגד כולן. ע"ז מניין? (במדבר טו) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה. מה ת"ל עונה בה? מלמד שהנפש נכרתת ועונה בה. וכתיב (שמות לב) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב. ג"ע מנין? (בראשית לט) ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים. שפיכות דמים מנין? (בראשית ד) ויאמר קין אל ה' גדול עוני מנשוא. כשהוא בא אצל לה"ר מהו אומר לא גדול ולא גדולה ולא הגדיל אלא גדולות (תהלים יג) יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות

כתיב (בראשית לז) ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. מה אמר? ר"מ אמר חשודים הן על אבר מן החי. רבי יהודה אומר מזלזלין הן בבני השפחות ונוהגין בהן כעבדים. ור"ש אומר נותנין הן עיניהן בבנות הארץ.

אמר רבי יודה בן פזי (משלי טז) פלס מאזני משפט לה' מעשהו כל אבני כיס. מה אמר? חשודין הן על אבר מן החי, אמר הקב"ה כך אני מוכיח עליהן שהן שוחטין ואזלין (בראשית לח) וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם. מה אמר? מזלזלין הן בבני השפחות ונוהגים בהן כעבדים, לעבד נמכר יוסף. מה אמר? נותנים עיניהם בבנות הארץ, הא דובא מתגרי לך (בראשית לח) ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף וגו'

רבי יוסי בשם ר' יוחנן זה שהוא אומר לשון הרע אינו אומר עד שהוא כופר בעיקר ומה טעמא? (תהלים יב) אשר אמרו ללשונינו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. כל העבירות אדם חוטא בארץ ואלו חוטאין בשמים ובארץ מה טעמא? שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ. א"ר יצחק (תהלים נ) בינו נא זאת שוכחי אלוה פן אטרף ואין מציל. א"ר יהושע בן לוי (שם) תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי מה כתיב תמן (שם) ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עליך פיך:

אזהרה ללשון הרע מנין? (דברים כג) ונשמרת מכל דבר רע. אמר רבי לא תני ר' ישמעאל לא תלך רכיל בעמך זו רכילת לשון הרע. תני ר' נחמיה שלא תהא כרוכל הזה מטעין דבריו של זה לזה ושל זה לזה. א"ר חנינא בא וראה כמה קשה הוא אבק לשון הרע שדברו הכתובים לשון בדאי בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה (בראשית יח) ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדני זקן ולאברהם אינו אומר כן אלא למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי. ואדוני זקן אין כתיב כאן, אלא ואני זקנתי. אמר רבן שמעון בן גמליאל בא וראה כמה קשה הוא אבק ל"ה שדברו הכתובים דברי בדאי כדי להטיל שלום בין יוסף לאחיו הה"ד (בראשית נ) ויצוו את יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו' ולא אשכחן דפקד כלום. רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן מותר לומר לשון הרע על בעלי המחלוקת ומה טעם (מלכים א א) ואני אבא אחריך ומלאתי את דבריך. ר"ז בעי קומי רבי יוסא מפני מה נהרג אדוניה בן חגית? מפני שתבע את אבישג השונמית. א"ל עילא "עלילה"

היו מבקשי' להתיר דמן של בעלי המחלוקת

בעון קומי רבי יוחנן, איזהו לשון הרע? האומרו והיודעו ??. חנותה דכיתנא הווה לון צמית עבודת חובה למלכות והוה תמן חד מתקרייא בר חובץ ולא סליק, אמרי, מה אנן אכלי' יומא דין? אמר חד: חובצה cheese אמר, ייתי חד חובץ. א"ר יוחנן זה לשון הרע בהצנע! בולווטים שרים דציפורין הוה להון צומות והוה תמן חד מתקריא יוחנן ולא סליק, אמר חד לחבריה, לית אנן סלקין מבקרא לר' יוחנן יומא דין?! אמרין ייתי יוחנן, אמר ר"ש בן לקיש זה לשון הרע בצנעה. אמר רבי אבא בר כהנא דורו של דוד כולם צדיקים היו וע"י שהיה להן דילטורים היו יוצאים במלחמה והיו נופלים הוא שדבר דוד (תהלים נז) נפשי בתוך לבאים אשכבה לוהטים נפשי בתוך לבאים זה אבנר ועמשא שהיו לבאים בתורה. אשכבה לוהטים זה דואג ואחיתופל שהיו לוהטים אחר לשון הרע. בני אדם שניהם חנית וחצים אלו בעלי קעילה דכתיב (שמואל א כב) היסגרוני בעלי קעילה בידו הירד שאול ולשונם חרב חדה אלו הזיפים דכתיב (תהלים נד) בבוא הזיפים ויאמרו לשאול וגו' באותה שעה אמר דוד לפני הקב"ה רבון העולמים מה שכינתך לירד בארץ סליק שכינתך מבינהון הה"ד (תהלים נז) רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך. אבל דורו של אחאב עובדי ע"ז היו וע"י שלא היה להן דילטורין היו יורדים למלחמה ונוצחין הוא שעבדיהו אמר לאליהו (מלכים א יח) הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ה' וגו' ואכלכלם לחם ומים אם לחם למה מים אם מים למה לחם אלא מלמד שהיו המים קשים לו להביא יותר מן הלחם g ואליהו מכריז בהר הכרמל (שם) אני נותרתי נביא לבדי לה' וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא.

ולמה הוא קורא אותו שלישי? שהוא הורג שלשה האומרו והמקבלו וזה שנאמר עליו. ובימי שאול נהרגו ארבעה דואג שאמרו שאול שקיבלו אחימלך ואבנר.

אבנר למה נהרג? ריב"ל ור"ש בן לקיש ורבנן ריב"ל אמר על שעשה דמן של נערים שחוק שנאמר (שמואל א ב) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו ויאמר אבנר יקומו ור"ש בן לקיש אמר על שהקדים שמו לשמו של דוד הה"ד (שמואל א ג) וישלח אבנר מלאכים אל דוד תחתיו לאמר למי ארץ כתב מן אבנר לדוד ורבנן אמרו על שלא הניח לשאול להתפייס מן דוד הה"ד (שמואל א כד) ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך בידי א"ל מה את בעי מן הדין גלגולי cloak בסירה בקוץ הוערת וכיון שבאו למעגל א"ל הלא תענה אבנר! גבי כנף אמרת בסירה הוערת חנית וצפחת בסירה הוערו?!! וי"א ע"י שהיתה ספיקה בידו למחות בנוב עיר הכהנים ולא מיחה.

(תהלים קכ) חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים. כל כלי זיין מכין במקומן וזה מכה מרחוק. כל הגחלים כבו מבחוץ כבו מבפנים ואלו אע"פ שכבו מבחוץ לא כבו מבפנים. מעשה באחד שהניח גחלים בוערות בחג ובא ומצאן בוערות בפסח

אמר רשב"נ אומרים לנחש מפני מה את מהלך ולשונך שותת? אמר לון דו גרם לי. מה הנייה לך שאתה נושך? אריה טורף ואוכל זאב טורף ואוכל, את מה הנייה לך? אמר להן (קהלת י) אם ישוך הנחש בלא לחש אילולי איתאמר לי מן השמים נכית לא הוינא נכית. מפני מה את נושך אבר אחד וכל האיברים מרגישים? אמר להם ולי אתם שואלין?! אמרו לבעל הלשון שהוא אומר כאן והורגו ברומי, אומר ברומי והורג בסוריא! ומפני מה אתה מצוי בין הגדירות? א"ל אני פרצתי גדרו של עולם:??הביא עוון לעולם

הזכות יש לה קרן ויש לה פירות. עבירה יש לה קרן ואין לה פירות. הזכות יש לה קרן ויש לה פירות- שנאמר (ישעיהו ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. עבירה יש לה קרן

ואין לה פירות- שנאמר (שם) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו. מה אני מקיים (משלי א) ויאכלו מפרי דרכיהם? אלא כל עבירה שעשת פרי יש לה פרי, ושלא עשת פרי אין לה פרי.

מחשבה טובה המקום מצרפה למעשה, מחשבה רעה אין המקום מצרפה למעשה. מחשבה טובה המקום מצרפה למעשה- דכתיב (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו' מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה- שנאמר (תהלים סו) און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'. הדא דתימא בישראל, אבל בגוים חילופא. מחשבה טובה אין הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה. מחשבה טובה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה- דכתיב (דניאל ו) ועד מעלי שמשא הוה משתדל להצלותי' ולא כתיב ושזביה. מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה- דכתיב (עובדיה א) מקטל מחמס אחיך יעקב. וכי הורגו?! אלא מלמד שחשב עליו להורגו והעלה עליו הכתוב כאלו הרגו

תני רשב"י הרי שהיה אדם צדיק גמור כל ימיו ובאחרונה מרד, איבד זה כל מה שעשה כל ימיו מה טעם? (יחזקאל לג) ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול וגו' ר"ש בן לקיש אמר בתוהא על הראשונות. הרי שהיה אדם רשע גמור כל ימיו ובסוף עשה תשובה, הקב"ה מקבלו. מה טעם? (שם) ובשוב רשע מרשעתו וגו' אמר רבי יוחנן ולא עוד אלא כל העבירות שעשה הן נחשבין לו כזכיות. מה טעם? (תהלים מה) מור ואהלות קציעות כל בגדותיך כל בגידות שבגדת בי הרי הן כמור ואהלות וקציעות

רובי זכיות ומעוטי עבירות, נפרעים ממנו מיעוט עבירות קלות שעשה בעולם הזה, בשביל ליתן לו שכרו משלם לעתיד לבא. אבל רובי עבירות ומעוטי זכיות נותנין לו שכר מצות קלות שעשה בעוה"ז בשביל לפרע ממנו משלם לעולם הבא. אבל הפורק ממנו עול והמיפר ברית והמגלה פנים בתורה אע"פ שיש בידו מעש"ט נפרעי' ממנו בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא.

ע"ז וגילוי עריות. רבי יונה ורבי יוסי חד אמר כקלות וחד אמר כחמורות. מה אנן קיימין? אם כשעשה תשובה אין כל דבר עומד בפני בעלי תשובה. אלא כי אנן קיימין באותו שלא עשה תשובה ומת בייסורין.

תמן תנינן אלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תחית המתים ואין תורה מן השמים ואפיקורס ר"ע אומר אף הקורא בספרים החצונים והלוחש על המכה ואומר (שמות טו) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך *10* אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיות הוסיפו עליהן הפורק עול והמיפר ברית והמגלה פנים בתורה אין להם חלק לעוה"ב. הפורק עול- זה שהוא אומר יש תורה ואיני סופנה. המיפר ברית- זה שהוא מושך לו ערלה. המגלה פנים בתורה- זה שהוא אומר לא נתנה תורה מן השמים. ולא כבר תניתה האומר אין תורה מן השמים?! תני רב חנניה מענתוניא קומי ר' מנא שהוא עובר על ד"ת בפרהסיא כגון יהויקים מלך יהודה וחבירו

רובו זכיות יורש ג"ע. רובו עבירות יורש גיהנם. היה מעויין "שקול" אמר רבי יוסי נושא עונות אין כתיב כאן, אלא נושא עון הקב"ה חוטף שטר אחד מן העבירות, והזכיות מכריעות. אמר ר"א (תהלים סב) ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ואי לית ליה את יהב ליה מן דידך. היא דעתיה דר"א דר"א אמר ורב חסד מטה כלפי חסד =מ ו ס י ף עוד זכות כדיי שיהא הזכות מכריע [לא חוטף]

רבי ירמיה אמר, רבי שמואל בר רב יצחק בעי, (משלי טז) צדקה תצר תם דרך, ורשעה תסלף חטאת. חטאים תרדוף רעה ואת צדיקים ישלם טוב (משלי יג) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן (שמואל א ב) רגלי חסידו ישמור ורשעים בחושך ידמו (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון. וסיגין סיגה ותרעה

תרעין?! מי שכבר "מוגדר" מוסיפין לו גדר?! ומי שיש לו פתח, עושין לו עוד פתח?! רבי ירמיה אמר רבי שמואל בר רב יצחק שומר אדם את עצמו מן העבירה פעם ראשונה ושניה ושלישית, מכאן ואילך הקב"ה משמרו מה טעם (איוב לז) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. אמר ר"ז ובלחוד דלא יתיב ליה מה טעם (קהלת ד) והחוט המשולש לא לעולם ינתק אין כתיב כאן אלא לא במהרה ינתק אין מטרחת עלוי מפסק הוא.

ואמר רבי הונא אמר ר' אבהו הקב"ה אין לפניו שכחה הא בשל ישראל נעשה שוכחן. מה טעם? נושא עון- נשא כתיב. וכן דוד הוא אומר (תהלים פה) נשאת עון עמיך כסית כל חטאתם סלה:

הלכה ב משנה אין פוחתין לפיאה מששים. אע"פ שאמרו אין לפיאה שעור, הכל לפי גודל השדה, ולפי העניים, ולפי הענוה:

גמרא תני: אין אומרים לו לבעל השדה הבא גמלים וטעון.להביא לעיר

מתניתא ביתר מכשיעור, אבל בכשיעור אומרים לו הבא גמלים וטעון

שדהו מרובה ועניים מועטים נותן לפי שדהו. שדהו מועטים ועניים מרובים נותן לפי העניים. ר"ש דרש: שני דברים לקלו של בעל הבית. שדהו מרובים ועניים מועטים, נותן לפי העניים. שדהו מועטים ועניים מרובים, נותן לפי שדהו: מתניתא לא אמרה כן אלא הכל לפי גודל השדה ולפי העניים ולפי הענוה:

הלכה ג משנה נותנין פיאה מתחלת השדה ומאמצעה.

רש"א: ובלבד שיתן בסוף כשיעור.

11 רבי יהודה אומר: אם שייר קלח אחד סומך לו משום פיאה, ואם לאו אינו נותן אלא משום הבקר: רק כששיר שייר קלח אחד בסוף שדהו לשם פאה, גם השאר ייקראו פאה.

גמרא רבי יוסי בשם ר"ש בן לקיש (ויקרא יט) ובקוצרכם מה ת"ל (שם) לקצור? אלא אפילו יש לו כמה לקצור. ר' יונה בשם ר"ש בן לקיש ובקוצרכם. מה ת"ל לקצור? אלא אחד בתחלה ואחד בסוף. רבי יוסי בשם ריב"ל ובקוצרכם, מה ת"ל לקצור? אלא אחד לגבוה ואחד להדיוט.

רבי יודן בעי, כלום מעות הקדש מתחללין אלא בתלוש שמא במחובר? כ איך יצא הפיאה לחולין ויאכלוהו העניים? אמר ר' חנינא שלא תאמר יעשה קציר הקדש כקציר נכרי כ מעשה הקצירה של הגזבר מחייבת את השדה [אם נפדה לבסוף]

ר"ש אומר.....ראשונה מהו? מן מה דתני הרי זו פ י א ה, וצריך ליתן בסוף כשיעור. הדא אמרה קדשה משום פיאה.

מהו, כשיעור כל שדהו? או כשיעור המשתוייר? איפשר לומר קדשה משום פיאה, ותימא כשיעור כל שדהו?! אלא כשיעור המשתוייר!

[רבי חייא בשם רבי יוחנן במחובר. רבי יסא בשם רבי יוחנן בתלוש]

אם שייר קלח אחד.. מה, במתכוין לפטור את שדהו או לא? =מי אמרינן דאפילו כבר נתן שיעור שלם באמצע--ואעפ"כ מהני "שייר קלח אחד" לשום על האמצעי שם פיאה

12 ##נשמעינא מן הדא: דאמר ר' יסא בשם רבי יוחנן לעולם הוא מו ס י ף והולך... לעיל ריש הלכה א [לעניין קרבן ראייה] מה אנן קיימין אם במתכווין לפטור את שדהו, כבר נפטרה! אלא כי אנן קיימין בשאינו מתכווין לפטור את שדהו:

הלכה ד משנה כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכנסו לקיום חייב בפיאה. והתבואה והקטניות

בכלל הזה

ובאילן האוג והחרובים האגוזים והשקדים והגפנים והרימונים הזיתים והתמרים חייבין בפיאה:

גמרא ובקוצרכם אין לי אלא קוצר תולש מנין? ת"ל לקצור. עוקר מנין? ת"ל קצירך. אין לי אלא תבואה, קטניות מני?ן ת"ל בארצכם אילנות מנין ת"ל שדך

תני: זורעין זרעים וזרעי אילן כאחד. והזורע מן החרצנים לוקה ארבעים אמר ר"ז כתיב לא תזרע כרמך כלאים עיקר כרמך=חרצן לא תזרע כלאים.

אמר ר' יודן קפודקיא בעא קומי ר' יוסי, תמן בהכשר אמרין זרעי אילן קרוין זרעים וכא את אמר זרעי אילן אינן קרוין זרעים ומותרים בכרם!! אמר לי' תמן מיעוט הכתוב שאין דרך בני אדם להיות קורין אותם זרעים, ברם הכא ריבה הכתוב על כל זרע זרוע אשר יזרע

13 ואית דבעי נשמעינא מן הדא: כי תבצור כרמך..תעולל. מה את ש"מ? אמר רבי יונה לא תדקדק כמה דתימר ועולל למו. כי תחבוט זיתך..תפאר. מה את ש"מ? אמר רבי יונה לא תקיפו פ א ת ר אשיכם ומה זית וכרם מיוחדים שלקיטתן כאחת ומכנסם לקיום וחייבין בפיאה אף כל דבר שלקיטתן כאחת ומכנסן לקיום חייבין בפיאה. אי מה זית וכרם מיוחדים שהן חייבין בביכורים וחייבין בפיאה אף כל דבר שחייבין בביכורים חייבין בפיאה? ת"ל קצירך אפילו קציר אורז ואפילו קציר דוחן.

יאמר זית ואל יאמר כרם! שאלו נאמר זית ולא נאמר כרם, הייתי אומר זית שהוא פטור מן הפרט, חייב בפיאה. כרם שהוא חייב בפרט, לא יהא חייב בפיאה, הוי צריך הוא שיאמר כרם. או אלו נאמר כרם ולא נאמר זית, הייתי אומר, כרם שהוא חייב בפרט חייב בפיאה, זית שאינו חייב בפרט אינו חייב בפיאה, הוי צריך הוא שיאמר זית וצריך הוא שיאמר כרם.

יצא זית ולימד על כל האילנות פיאה. ויצא כרם ולימד על כל האילנות פרט! כשם שיצא זית ולימד על כל האילנות פיאה כך יצא כרם ולימד על כל האילנות פרט!! אמר רבי אבון דבר שהוא שוה לשניהם מלמד, ודבר שאינו שוה בשניהם אינו מלמד.

על דעתיה דרבי ישמעאל ניחא, דר' ישמעאל דרש כל דבר שהוא בכלל ויצא לידון בדבר החדש נעקר מן הכלל והרי הוא בחידושו. צריך הוא שיאמר פאה בכרם, ע"ד דרבנן דאינון אמרין הרי הוא בכלל והרי הוא בחידושו לאיזה דבר נאמר פיאה בכרם? א"ר אבון אילו לא יצא אלא כרם יאות הוה מקשייא, שאז יש להקשות הרי אפשר ללמוד חיוב פאה מתבואה! [אף שיצא לידון בדבר החדש, בפרט] 14 עכשיו שיצא כרם וזית, אילו נאמר זית ולא נאמר כרם הייתי אומר זית שהוא פטור מפרט חייב בפיאה, כרם שהוא חייב בפרט יהא פטור מפיאה

כמה דתימר גבי קציר דבר שלקיטתו כאחת ומכניסו לקיום וחייב בפאה, ואומר אף בפועל כן! אמר ר' יונה שנייא היא דכתיב (דברים כג) וקטפת מלילות בידך אפי' מדבר שאינו לקיום

תני ר' יוסי ברבי יהודא אומר רוטבי תמרים פטורים מן הפיאה לפי שאין ראשון שבהן ממתין לאחרון. יאות א"ר יוסי בר"י מ"ט דרבנן? אמר ר"ז מפני שכולן צריכין שאור בבת אחת.they all ferment at once ר' יצחק בן חקולי וריב"ל תרוויהון אמרין קולקוס an edible root of a bean כירק למעשרות ולשביעית ולפיאה ולביכורים, ולנדרים צריכה:

הלכה ה משנה לעולם הוא נותן משום פיאה ופטור מן המעשרות עד שימרח. ונוטל מן הגורן וזורע ופטור מן המעשרות עד שימרח. ומאכיל לבהמה לחיה ולעוף ופטור מן המעשרות עד שימרח דברי רבי עקיבה. כהן ולוי שלקחו את הגורן, המעשרות שלהן עד שימרחו.אבל לקחו אחר מירוח, מוציאין המעשרות מידם המקדיש ופודה, חייב במעשרות עד שימרח

הגיזבר:

גמרא רבי יוסי בר' יעקב ברבי זבדי בשם רבי אבהו ר' נחמיא בר עוקבן ומטי בה בשם רבי יוחנן: הפריש ביכורים מכרי ממורח, פטור מתרומה גדולה. אמר רבי חגי קומי רבי יוסי מתניתא אמרה כן: לעולם הוא נותן משום פיאה ופטור מן המעשר עד שימרח. 15 הא אם מירח חייב, מה שאין כן בתרומה פיאה פטור מן התרומה אע"פ שהפריש את הפיאה אחר מירוח----וכן בביכורים

ולימא אף ביכורים יהא חייב ביכורים יתחייבו בתרומה! אע"פ שלא מירח! ויידא אמרה דא: ולמה נקרא שמן ביכורים? שהן בכורים לכל. וכל הקודם את חבירו חבירו מתחייב בו ולא להיפך!

מתני' משום פיאה.. דבית שמאי הוא דבית שמאי אומרים הפקר עניים הפקר

ואתייא דרבי עקיבה כחניות דבית חנן. דתני למה חרבו חניות דבני חנן ג' שנים קודם שחרב ב"ה? שהיו מוציאין פירותיהן מן המעשרות דהוויון דרשי' עשר תעשר פרט ללוקח ואכלת פרט למוכר וה"ה דדרשי' פרט לזורע

כהן ולוי וכו' א"ר יוחנן קנס קנסו להן שלא יהיו קופצין לגיתות ולגרנות

טבח כהן, לעניין זרוע לחיים חברייא בשם ריב"ל: פטור לו שבת אחת. א"ר יוסי אזלית לדרומא ושמעית ר' חנן אבוי דר"ש בשם ריב"ל פטר ליה שבת אחת. ר' יודן מדמי ליה להדא קנס קנסו להן. א"ל רב יוס' ואי משום קנס אפילו שבת א' לא יפטור ליה!

חנווני שמוכר יין כהן- ר' יודן אמר פוטרים לו שבת א'. ר' יוסי אמר אין פוטרים לו שבת א'. ע"ד דר' יוסי מן בין חנווני לטבח? חנווני יכול להערים ?? טבח אינו יכול להערים

תני לא נחלקו רבי ור' יהודא הנשיא על הלוקח פירות מחוברים מן הגוי, ועל של ישראל שנכנס תחתיו, שהן חייבין במעשרות. 16 ועל הלוקח פירות תלושים מן הגוי שהן פטורות מן המעשרות. על מה נחלקו? על הלוקח פירות תלושין מחבירו בשנת מעשר עני. ר' יהודא הנשיא אומר אחד עני ואחד עשיר מוציאין מידו. ורבי אומר עשיר מוציאין מידו עני אין מוציאין מידו

מ"ט דר"י הנשיא? כשם שאין אדם זוכה בלקט שכחה ופיאה שלו כך לא יזכה במעשר עני שלו. מ"ט דרבי? לקט שכחה ופיאה אין טובלין, מעשר עני טובל, וכבר נטבל עד שהוא ברשותו של ראשון. מ"ט דר"י הנשיא? משום קנס. ומ"ט דרבי? עשיר יש בידו ליקח, עני אין בידו ליקח. ור"י הנשיא אומר מצוי הוא ללוות. ורבי אומר אינו מצוי ללוות: אבל לקח במחובר פשיטא דחייב העני במ"ע

מסכת פיאה פרק ב ליל ה בא תשע"ב

הלכה א משנה ואלו מפסיקין לפיאה: הנחל והשלולית ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל היחיד ושביל הרבים הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים הבור והניר וזרע אחר.

קוצר לשחת מפסיק דברי ר"מ, וחכמים אומרים אינו מפסיק אלא א"כ חרש:

גמרא שנאמר שדך ובלבד שלא יוציא משדה לחברתה. ואינו נחל ושלולית.. מחוור,"מה"ת" ואין תימר מחוור הוא, אפילו שדה אילן מפסיק! ותנינן תמן הכל מפסיק לזרעים ואינו מפסיק לאילן אלא גדר!!

הא גדר מחוור? ואינו מחוור. 17 אין תימר מחוור, אפילו שער כותש מפסיק! ותנינן אם היה שער כותש אינו מפסיק אלא נותן פיאה אחת לכל!! הדא אמרה שאינו מחוור.

אין תימר מחוור הוא,שער כותש אפילו מצד א'! ותני אם היה שער כותש מכאן ומכאן אינו מפסיק, הא מצד א' מפסיק!!

ר' יוסי בשם ר' יוסי ברבי חנינא: הפריש פאה משדה לחברתה, לא קדשה.

ר"ז בעי קומי ר' יוסא המיצר מהו שיפסיק? ושרע מינה נטה ממנו (לא רצה להשיבו)

פשיטא ליה שהוא מפסיק, לא צורכ' דלא, קדשה משום פיאה או לא קידשה? תני ר' אושעיא הפריש פיאה משדה לחברתה לא קדשה ושמע מימר אפי' מיצר

מחלפא שיטתיה דר' יוסא, דתנינן תמן 3:2 מודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל בג' מקומות וכו' [כיני מתני' שבת בג' מקומות חרדל בג' מקומות] שמואל אמר מפני שאין הראשון שבהן ממתין לאחרון שבהן. ר' יסא בשם ר' יוחנן מפני שדרכן ליזרע ערוגות ערוגות. וכא את אמר הכין! דאין ליתן כלל כשיש מצר מפסיק

18 ר' יוסי ב"ח אומר חצובות מפסיקין לפיאה. רב ?? בעי, בהן חלק יהושע את הארץ? אתא ר' חנינא בשם רב חסדא בהם תיחם יהושע את הארץ.

שלולית- כל שהיא מושכת. נחל- אע"פ שאינו מושך.

מכיון דתנינן דרך היחיד, דרך הרבים מה צורכה? אתא מימר לך אפי' דרך הרבים אינו מפסיק לאילן אלא גדר. מכיון דתנינן שביל היחיד, שביל הרבים מה צורכה? להוציא את הקבוע בימות החמה ואינה קבוע בימות הגשמים

רב אמר: בור וניר- בית רובע. וזרע אחר- אפילו כל שהוא. ר' יוחנן אמר: בור וניר וזרע אחר- בג' תלמים של פתיח. מה ופליג? מה דמר רב, בחיוב פיאה. כשזרע האחר חייב בפיאה מה דמר רבי יוחנן, בפיטור פיאה. והתני "בור וניר" חייבים בפיאה?! במאי קמיפלגי? מן מה דמר רב, בשדה בינונית. מן מה דמר רבי יוחנן בחמשים על שתים (ג תלמים של פתיח)

בית רובע= 104 וששית אמות מרובעות. וג תלמים של פתיח= 100 מרובעות [50X2] קרובין זה לזה

19 ר"ז בשם ר"א: ר"מ ור' יהודא שניהם אמרו ד"א. כמה דר"מ אמר הקוצר לשחת מפסיק, כן ר' יהודא אומר הקוצר לשחת מפסיק. כמה דרבי יהודא אומר חיוב בפיאה מפסיק, כן ר"מ אומר חיוב בפיאה מפסיק:

והא אשכחן איפה מצינו דר"מ אומר חיוב בפיאה מפסיק? זרע שחייב בפיאה, מפסיק כהדא דתני: אכלה גוביי, קירסמוה נמלים, שברתו הרוח או בהמה, פטורה. הכל מודים אם חרש מפסיק אם לא חרש אינו מפסיק. מני הכל מודים? לאו ר"מ. הדא אמרה מפני שהוא פיטר פאה, אבל אם הוא חייב, אפי' לא חרש מפסיק.

כיי דתנינן תמן מנחות 10:8 א"ר יודן אימתי? בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש, אבל אם הביא שליש אסור לקצור.אף לשחת (לפני העומר) הקציר, חייב בפיאה, ודבר שהוא חייב בפיאה מפסיק

סוגיא הצריכה הגה. ותוכנה: ר"א אומר זרע אחר [ש ח י י ב בפיאה] מפסיק [וחייב ליתן שתי פיאות]

רמ"א קוצר לשחת מפסיק. [כיון שקוצר מאכל בהמה פ ט ו ר מן הפיאה]

וקאמר ירושלמי דאית להו אהדדי: ר"י סבר לה כר"מ שהרי במנחות קסבר דקוצר לשחת שרי לפני העומר [וע"ש בתוספ'] [ומסתמא ס"ל ג"כ דקוצר לשחת מפסיק ??]

ר"מ ס"ל כר"י מדיוקא. טעמא דקרסמה באמצע, היא דבעינן חרישה להפסיק---הא קצר באמצע--כיון שיש כאן דבר המ ח י י ב והיא מין אחר כמובן [כגון קצירת שעורים] שפיר הוי הפסק אף בלי חרישה

שני הדיוקים קשים להבין לפי קוטן שכלנו. יש להגיה קצת אך לא

ידעתי איך

ר"ז בעי, כמה דר' יודא אמר התחיל עד שלא הביאה שליש, ואפי' הביאה שליש מותר לקצור לפני העומר. כן ר"מ אמר התחיל עד שלא הביאה שליש, ואפי' הביאה שליש מפסיק?

הלכה ב משנה *20* אמת המים שאינה יכולה

להקצר כאחת ר' יהודא אומר מפסקת.

וכל ההרים אשר במעדר יעדרון, אע"פ שאין הבקר יכול לעבור בכליו הוא נותן פאה א' לכל:

גמרא הוון בעון מימר ולא פליגין. אשכחת תני אמת המים הקבועה הרי זו מפסקת.הא אינו קבועה לא! הוון בעון מימר מן מה דא"ר יהודא בעומד מצד א' ואינו יכול לקצור מצד השני,אין זה חסרון... אבל אם היה עומד באמצע וקוצר מיכן ומיכן אינו מפסיק.ולא פליגי ר"י ות"ק אשכח תני ופליג- היה עומד באמצע וקוצר מכאן ומכאן מפסיק, מצד א' אינו מפסיק

חייא בר אדא בשם ר"ש בן לקיש היה שם סלע על פני כל שדהו, אם עוקר הוא את המחרישה מצד זה ונותנו לצד זה, מפסיק. ואם לאוו, אינו מפסיק. והתני מדרגות שהן גבוהות עשרה טפחים נותן פאה מכל אחת ואחת, פחות מכאן נותן מא' על הכל. ופחות מכאן אינו עוקר את המחרישה מצד זה ונותנה בצד זה?! אפילו פחות מכאן עוקר הוא, לא אתינן מיתני עשרה, אלא משום סופה שאם היו ראשי מדריגות מעורבים שהוא נותן מאחד:

הלכה ג משנה הכל מפסיקין לזרעים ואינו מפסיק לאילן אלא גדר. ואם היה שער כותש אינו מפסיק אלא נותן פאה אחת על הכל

ולחרובין כל הרואין זה את זה אמר ר"ג נוהגין היו בבית אבא נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל הרוח ולחרובין כל הרואין זה את זה 21 ר"א ב"ר צדוק אומר משמו אף לחרובים שהיו להם בכל העיר:

גמרא מה "כותש" כעלה במכתש? הענפים מסתבכים זה בזה למעלה או כותש על גבי גדר? מסתבכים בגדר מן מה "סער כותש" אין הגדר כותש.

#ר' מנא אמר: זימנין דהוי בה בתוך "ארבע אמות". וזמנין דהוי בה בתוך "עשרה טפחים" בנטועין מטע עשר לבית סאה מה את ש"מ? והוא שיהיו בתוך ארבע אמות לגדר. והן שיהיו בתוך עשרה טפחים בין נוף לנוף,

אם נטועין במטע י' לבי"ס סגי שיהיו בתוך ד"א לגדר--אחרת בעינן שממש יסתבכו הענפים [תוך י"ט]

ולחרובים כו' מי מכוון להם את הרוחות? העיר מכוונת להון את הרוחות. אמר רבי יוסי בר' בון של בית ר' היו להם ד' בדים לד' רוחות העיר והן נותנים לכל בד לפי רוחו

היו שם ג' אילנות הראשונים רואים את האמצעים והאמצעים רואים את הראשונים, ואין הראשונים רואין זה את זה, מפריש מן הראשי' על האמצעים ומן האמצעים על הראשים, ואינו מפריש מן הראשים על הראשים:

הלכה ד משנה הזורע את שדהו מין אחד אע"פ שהוא עושה שתי גרנות נותן פאה א'. זרעה שני מינים אע"פ שהוא עושה גורן א' נותן שתי פאות. הזורע את שדהו שני מיני חטים עשאן גורן א' נותן פאה אחת עשאן שתי גרנות נותן שתי פאות. מעשה שזרע ר"ש איש המצפה לפני ר"ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו אמר נחום הלבלר מקובל אני מר' מישא שקיבל מאבא שקיבל מן הזוגות שקיבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני בזורע את שדהו שני מיני חטים עשאן גורן אחת נותן פאה אחת עשאן שתי גרנות נותן שתי פאות:

גמרא קצר חצי אגדו superior wheat וחצי השמותית inferior לעשותן גורן אחת ונמלך ועשאן שתי גרנות. 22 אינו מפריש מן האגדו על השמותית, לא בתחלה ולא בסוף. אף ממה "שכבר קצר" אינו מפריש ממין על חבירו, כיון שנמלך.

קצר חצי האגדו וחצי השמותית לעשותן ב' גרנות, ונמלך ועשאן גורן אחת. מפריש מן האגדו שבסוף על השמותית שבסוף.

רק על חלק הקצירה שנעשה אחר ההמלכה--יכול להפריש ממין על חבירו

###מפריש מן האגדו על האגדו בשכילה את שדהו, אבל אם לא כילה את שדהו אפילו מן האגדו על האגדו אינו מפריש

קצר חצי אגדו וכל השמותית לעשותן גורן אחת, ונמלך ועשאן שתי גורנות, מפריש מן האגדו, וכל השמותית ששם נפטרה:

אם אחר קצירת כל השמותית וחצי האגדו, נמלך לעשותן שתיים, אז אינו מפריש כלל על השמותית--אבל אם אחר ההמלכה כלה כל השדה, ויש דין דחזרה [עיין בריש מסכתא "חזרה החווב לעומרין"] שפיר חייב להפריש מכל אחד ואחד על עצמו

אמר ר"ז בשם ר' יוחנן אם באת הלכה תחת ידיך ואין אתה יודע מה טיבה, אל תפליגנה לד"א, שהרי כמה הלכות נאמרו למשה בסיני וכולהן משוקעות במשנה. אמר ר' אבין ויאות שני מיני חטים אילולי שבא נחום ופי' לנו יודעין היינו?! שאין זו הללמ"ס

ר"ז בשם ר"א (הושע ח) אכתוב לכם רובי תורתי וכי רובה של תורה נכתבה? אלא מרובין הן הדברים הנדרשים מן הפה מן הדברים הנדרשים מן הכתב. וכיני?! אלא כיני: חביבין הן הדברים הנדרשים מן הפה מן הדברים הנדרשים מן הכתב. ר' יודא בן פזי אומר אכתוב לכם רובי תורתי אלו התוכחות, אפילו כן לא כמו (שם) זר נחשבו. אמר רבי אבין אילולי כתבתי לך רובי תורתי לא כמו זר נחשבו מה בינן לאומות אלו מוציאין ספריהם ואלו מוציאין ספריהם אלו מוציאין דפתריהן ואלו מוציאין דפתריהון. ר' חגי אמר בשם ר' שמואל בר נחמן נאמרו דברים בפה ונאמרו דברים שבכתב ואין אנו יודעין איזה מהן חביב? אלא מן מה דכתיב (שמות לד) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל הדא אמרה אותן שבפה חביבין ר' יוחנן ור' יודן בי ר"ש חד אמר אם שמרת מה שבפה בפה, ושמרת מה שבכתב בכתב, אני כורת אתך ברית ואם לאו אין אני כורת עמך ברית. וחרנא אמר אם שמרת מה שבפה וקיימת מה שבכתב אתה מקבל שכר ואם לאו אין אתה מקבל שכר 23 ריב"ל אמר עליהם ועליהם כל ככל דברים הדברים מקרא משנה תלמוד ואגדה אפי' מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני מה טעם (קהלת א) יש דבר שיאמר אדם ראה זה חדש הוא וגו' משיבו חבירו ואומר לו כבר היה לעולמים. ר"ז בשם שמואל אין למידין לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספות אלא מן התלמוד

תני ר' חלפתא בן שאול היא שני מיני חיטין היא שני מיני שעורין. אמר ר"ז כך היתה הלכה בידן ושכחוה לישנא דההלכה היתה "חטין"[היא שני מיני חטין היא שני מיני שעורין] והתנינן המחליק בצלים לחים לשוק ומקיים יבשים לגורן אית לך מימר שוק וגורן כך היתה הלכה ב ידן ושכחוה?! וודאי למדנו סתום מן המפורש!!

רבי חנניא בשם שמואל אין למידין מן ההוריי' הכל מודים שאין למידין מן המעשה אמר ר' מנא הדא דתימר בההוא דלא סבר, ברם בההוא דסבר, עבד. א"ל בין סבר בין לא סבר בההוא דפליגי, ברם בההוא דלא פליגי אם אין מחלוקת בדבר בין סבר בין לא סבר:

הלכה ה משנה שדה שקצרוה את כל השדה גוים שקצרוה ליסטים קרסמוה נמלים שברתו הרוח או בהמה פטורה.

קצר חצייה וקצרוה ליסטים חציי', כ שגמרו כ ו ל ה פטורה. שחובת הקציר בקמה. קצרוה ליסטים חצייה וקצר חצייה, נותן פאה ממה שקצר. כ אינו חייב ל ש י י ר פאה רק על מה שקצר הוא

קצר חצייה ומכר חצייה, הלוקח נותן פאה לכל. קצר חצייה והקדיש חצייה, הפודה מיד הגיזבר הוא נותן פיאה לכל:

גמרא מתניתא בשקצרוה לעצמן אבל קצרוה לישראל חייבת. ותני כן אין שוכרין פועלין גוים מפני שאין בקיאין בלקט ליסטים..מתניתין 24 כשקצרוה לאבדה אבל קצרוה שלא לאבדה חייבת. א"ר הושעיא בר

שימי אפי' תימר כשקצרוה שלא לאבדה פטורה, מאחר שהפיאה ניתנית במחובר לקרקע ואין קרקע נגזלת. נמצא שא"א ללסטים "להפריש" הפיאה

מפני שהוא מפריש מן הקמה על הקמה ומן הקמה על הקציר, ואינו מפריש מן הקציר לא על הקציר ולא על הקמה. פעמים שהוא מפריש מן הקציר על הקמה. היאך עבידא? כילה את שדהו ושייר בה כדי פיאה, כיון שקצר שיבולת ראשונה מן המשוייר חזר' פיאה לעומרי', נמצאת מפריש מן הקציר על הקמה. ולא סוף דבר שכילה את שדהו אלא אפי' בשקצר ואמר מכאן ואילך אני מפריש פיאה כיון שקצר שיבולת ראשונה חזרה פיאה לעומרים מפריש מן הקציר על הקמה

קצר חצייה ומכר וכו' המוכר מהו שיזכה בפיאה שהיא מתרת את העומרין? דילמא אסור לבעלים ליטול נשמעינא מן הדא: אמר ר' יהודא אימתי בזמן שקיבלה ממנו למחצה לשליש ולרביע5:5 מה בינה לקדמייתא אלא לכשתקצר שליש תהא שלך. אלמא שרינן להפועל ליטול מפאה שמשייר בקרקע השני-שליש ששייך לבעה"ב אמר ר' בון בר חייא הדא אמר שהמוכר זכה בפיאה שהיא מתרת את העומרים. א"ר יוסי תמן לא נתחייבה שדהו ברשותו ברם הכא נתחייבה שדהו ברשותו! אילו קצר חצי שדהו ומכר מה שקצר, וגמר המוכר לקצור ומשייר פאה על חלק אל"ף שמכר, [וגם על חלק בי"ת] הלוקח מותר בלקט שכחה ופיאה אף מה שנותן המוכר לחלק הלוקח יאות שפיר יש להביא ראיה ממשנה זו להתיר אופן כזה

קצר חציה ומכר חצייה..הלוקח 25 מהו שיזכה בפיאה שהיא מתרת את העומרין של מוכר? בפלוגתא דרבי ור"י הנשיא:סוף פרק קמא

##ר' פינחס בעי, קצירת ח"ל היתה חצי שדהו בחו"ל וחציה בא"י, החייב ליתן פיאה בא"י גם על חלק שקצר בחו"ל? מהו שתהא חייבת בפיאה? שלא תאמר הקדש פטור וח"ל פטור, אי מה הקדש חייב כשנגמר ברשות הדיוט [עיין משנתנו] אף ח"ל חייב? אשכח תנא: קציר ארצכם ולא קציר ח"ל [אין זה מתאים עים הפיסקה שלפננו]

קצר חציה והקדיש חציה..קצר הגיזבר חצי חציה, ולא הספיק לקצר את השאר עד שפדה את כלה, מפריש מן הקציר על הקציר, וכל מה שנקצר ברשות הקדש כבר נפטר: חצי הראשון קצר ברשות הדיוט, וכן רביע האחרון קצר אחר הפדיון. חייבים בפאה

מסכת פיאה פרק ג ליל ששי בא תשע"ב וחזר והוגה חנוכה תשעה

הלכה א משנה מלבנות התבואה שבין הזיתים, בש"א פיאה מכל או"א, ובה"א מאחת על הכל. ומודים שאם היו ראשי שורות מעורבין שהוא נותן פיאה אחת

המנמר את שדהו ושייר קלחים לחים, ר"ע אומר פיאה מכל א' וא' עיין גמרא וחכ"א מא' על הכל. מודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל בשלשה מקומות, שהוא נותן פאה מכל אחת ואחת:

גמרא אנן תנינן של בין הזיתים, ותניי דבית רבי שבין האילנות. מתני' צורכה לדבית ר' דבית ר' צורכה למתני'. אילו תנינן מתניתין ולא תניי דבית ר' הוינן אמרין לא אמרנו אלא של בין הזיתים, דבר שהוא חייב בפיאה, אבל דבר שהוא פיטור פאה אף ב"ש מודים שהוא נותן פיאה אחת על הכל, הוי צורכה לדבית רבי. או אילו תניי לדבית ר' ולא תנינן במתני' הוינן אמרין לא אמרנו אלא שבין האילנות דבר שהוא פיטור פאה, אבל דבר שהוא חייב פיאה אף ב"ה מודים שהוא נותן פיאה מכל אחת ואחת, הוי צורכה למתני' וצורכה לדבית ר'

26 מה אנן קיימין? אם במורווחי' אף ב"ש מודים שהוא נותן פיאה אחת על הכל! אם ברצופין אף ב"ה מודים שהוא נותן פיאה מכל א' וא'! אלא כי אנן קיימין בנטועין מטע עשר לבית סאה. ב"ש עובדי להון כרצופין וב"ה עובדי להון כמורווחי'.

מ"ט דב"ש? שאין דרך בני אדם להיות מכניסין זרעים בין האילנות. ע"כ האילנות מפסיקין

אתיא דב"ש כרבי יוסי. כמה דרבי יוסי אמר אין דרך בני אדם להיות מכניסין בצלים בין הירק, כן ב"ש אומרים אין דרך בני אדם להיות מכניסין זרעים בין האילנות. מסתברא ב"ש יודו לר' יוסי, ור"י לא יודה לב"ש. ב"ש יודו לר"י שאין דרך ב"א להיות מכניסין בצלים בין הירק. ר"י לא יודה לב"ש שכן דרך ב"א להיות מכניסין זרעים בין האילנות:

היה שם גדר כמין דהוא אילן.

עד כדון במעורבים מכאן ומכאן, הרי מעורבים מצד א'? בשלשה תלמים פתיח, או אפי' כ"ש?

המנמר כו' כהדין נימרא.

מקום הזבלין עולין בתחילה, נמרדה קרי לה.

עד כדון כשהיה יבש מכאן ומכאן, ולח באמצע, נותן מכל אחד ואחד היה לח מכאן ומכאן, ויבש באמצע? חצי לח וחצי יבש אף ר"ע מודה.

רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן אתיא דר"מ 2:1 בשיטת ר"ע רבו. כמה דר"ע אמר לח ויבש שני מינים הן. כן ר' מאיר אומר לח ויבש שני מינין הן.

27 אמרי חברייא קומי ר' יוסי, ולמה לי כר"ע? אפי' כרבנן! דתנינן תמן המחליק בצלים לשוק, ומקיים יבישים לגורן... אמר רבי יוסי שמעינן שוק וגורן שני מינים הם, לח ויבש שני מינים הם?!

והתנינן מודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל בשלשה מקומות. כיני מתני': שבת בשלשה מקומות, חרדל בשלשה מקומות. שמואל אמר מפני שאין הראשון ממתין לאחרון שבהן. ור' יוחנן אמר מפני שדרכן ליזרע ערוגות ערוגות. על דעתיה דשמואל מפריש מכל קלח וקלח. ע"ד דר' יוחנן מפריש מכל ערוגה וערוגה:

הלכה ב משנה המחליק בצלים לחים לשוק ומקיים יבישים לגורן, נותן פיאה לאילו לעצמן ולאילו לעצמן

וכן באפוני' וכן בכרם

המידל, נותן מן המשואר על מה ששייר.

והמחליק מאחת יד "מעניין אחד" נותן מן המשואר

על הכל:

גמרא תני: המירג חייב בתחילתו וחייב בסופו. 28 ואי דינו מירוג? אמר רבי ירמיה כהדא דתנינן המחליק בצלים לשוק ומקיים יבישים לגורן

אמר ר' יוסי הדין קיצחה מין בצל כד את זרע לה היא עביד בצל דקיק, כד את שתיל לה הוא עביד בציל רב.ע"כ דרך לזורעם ושוב לשתלם. לר' יסא חייב, ולר' ירמי' פטור דלא כן מה אנן אמרין? הואיל הוא לזריעה יהא פטור מן הפיאה?! וחיטין לא לזריעה הן?! חיטין רובן לאכילה, וזה רובו לזריעה

ע"ד דר' יסא ירק חייב בפיאה?! מינו מכנסו לקיום!

מה עביד לה ר' ירמי' משנתנו דמחייב בצלים לחים לשוק? גמור הוא הבצלים ואינו מחוסר אלא ליבש ושפיר הוי "מכניסו לקיום"

תני לקט קצירך ולא לקט קיטוף. ר' זעירא ר' חייא בשם ר' יוחנן המלקט שיבלין לעיסתו, אפי' כל שהוא, פטור מן הפיאה. ר' אלעזר אמר אפי' במגל. אמר ר' יוסי והוא ששייר. והתני היה לו חמש גפנים והוא בוצרן ומכניסן לתוך ביתו פטור מן הפרט ומן הפיאה ומן השכחה וחייב בעוללות! אמר ר' יודן כאן שבלים (והוא ששיר) בגמורות, כאן בשאינן גמורות. א"ר יוסי אפי' תימא כאן וכאן בגמורות כאן וכאן בשאינן גמורות, כאן כשביקש לאכלן ענבים פטור אפי' לא שייר ברם הכא כשביקש לעשותן עיסה, עושה. הדא ילפא מן ההיא וההיא ילפא מן הדא. הדא ילפא מן ההיא, כשביקש לעשותן מלילות, אפילו לא שייר. וההיא ילפא מן הדא, שאם בקש לעשותן יין, והיא ששייר.

29 המידל כו'. תניא א"ר יהודה בד"א במידל לשוק, אבל במידל לבית, נותן מן המשואר על הכל.

א"ר זעיר' הדא דתימא בשעיבה על מנת להדל, אבל אם עיבה על מנת שלא להדל, ונמלך והדל לא סוף דבר לביתו, אלא אפילו לשוק נותן מן המשואר על הכל:

הלכה ג משנה האמהות של בצלים משאירין בקרקע זמן רב ואינם ראויין לאכילה חייבות בפיאה. רבי יוסי פוטר

מלבנות הבצלים שבין הירק, רבי יוסי אומר פיאה מכל א' וא'. וחכמים אומרים מא' על הכל:

גמרא רב אמר פורגרה.seed-onion ושמואל אמר צומחתה.

רבי יעקב בר בון בשם רבי חנינא לא אמר רבי יוסי אלא משום הבקר אין אדם מקפיד על מי שנוטל האמהות. רבי בון בר חייא בעי קומי רבי מנא והבקר חייב בפיאה?! א"ל בזכה בהן אחת אחת. והתני אע"פ שאין מתקיימות לו במרובה, אין מכניסין אמהות הרבה לקיום מתקיימות לו במועט כך השיבו חכמים לר"י הוי לית טעמא דלא, משום מכניסו לקיום:

הלכה ד משנה האחין שחלקו, נותנין שתי פיאות. חזרו ונשתתפו, נותנין פיאה אחת.

שנים שלקחו את האילן נותנין פאה אחת. לקח זה צפונו וזה דרומו, זה נותן פיאה לעצמו, וזה נותן פאה לעצמו:

גמרא קצרו חצי שדה בשותפות, וחלקו, ושוב קצרו חצייה השניה אינו מפריש משלו על של חבירו לא בתחילה, אפילו על החלק שקצרו בעודן שותפים, כיון ש ע ת ה [בשעת נתינת פאה] הם כבר מחולקין ולא בסוף

קצרו בעודן מחולקין חצייה הראשונה, וחזרו ונשתתפו, וקצרו, מפריש משלו שבסוף, על של חבירו בסוף, ולא משלו שבתחילה על של חבירו שבתחילה שאז היו מחולקין

אמר ר' יוחנן קצר חצי שדה, וקצר חצי חציו, 30 ולא הספיק לקצור את השאר עד שקנה כולו. מפריש מן הראשון [הראשים=הכל חוץ מאמצע] על האמצעים, ומן האמצעים על הראשון, אבל אינו מפריש מן הראשון על הראשון

ספור הדברים: אחר שכבר גמר קצירת חצי שדה, וה ת ח י ל קצירת רבע, קנה רבע האחרון.

אמר רבי יהושע בן לוי היתה לו שדה אחת חצייה הביאה שליש וחציה לא הביאה שליש, ולא הספיק לקצור החצי חציה, עד שהביאה כולה שליש, מפריש מן הראשון על האמצעיים ומן האמצעיים על הראשון ואינו מפריש מן הראשון על הראשון:קודם שגמר קצירת א', הביא ב' שליש. קודם שגמר קצירת ב, הביא ג שליש.

הלכה ה משנה המוכר קלחי אילן בתוך שדהו נותן פאה מכל אחד ואחד. אמר רבי יהודא אימתי? בזמן שלא שייר בעל השדה, אבל אם שייר שדהו, הוא נותן פאה לכל:

גמרא עד כדון כשהתחיל לקצור אפי' כשלא התחיל לקצור?חייב בעל השדה? נישמעינה מן הדא לקח גז צאנו של חבירו אם שייר המוכר חייב ואם לאו הלוקח חייב. ר' ירמיה בשם ר' יוחנן דר' יהודא היא. שנייא היא תמן בין שהתחיל לגזוז צאנו בין שלא התחיל לגזוז?! וכא לא שניי' ליה בין שהתחיל לקצור בין שלא התחיל לקצור.

מ"ט דר"י? משום דחובת הקציר בקמה? או משום דמוכר לו חוץ מחובתו? נישמעינה מן הדא לקח גז צאן חבירו אם שייר המוכר המוכר חייב ואם לאו הלוקח חייב. א"ר ירמיה בשם ר' יוחנן דר' יהודא היא. אית לך למימר תמן שחובת קציר בקמה?! לא משום דמכרו לו חוץ מחובתו?! וכא במכרו חוץ מחובתו

מה נפק מביניהן? עבר הלוקח והפריש, אין תימר משום שחובת הקציר בקמה הפריש הפריש, ואין תימר משום דמוכר לו חוץ מחובתו, הפריש ונוטל ממנו דמים

נשרף חלקו של מוכר, אין תימר משום דחובת קציר בקמה, נשרף נשרף. ואין תימר משום במוכר לו חוץ מחובתו, נשרף נוטל ממנו דמים:

הלכה ו משנה ר"א 31 אומר קרקע בית רובע חייב בפיאה. ר' יהושע אומר בעושה בית סאתים. רבי טרפון אומר ששה על ששה טפחים. ר' יהודא בן בתירה אומר כדי לקצור ולשנות והלכה כדבריו:

גמרא מ"ט דר"א? נאמר כאן שדך ונאמר בכלאים שדך מה שדך שנאמר להלן בית רובע אף שדך שנאמר כאן בית רובע. מ"ט דרבי יהושע? נאמר כאן שדך ונאמר להלן ושכחת עומר בשדה. מה שדה שנאמר להלן סתיים אף כאן סתיים. מ"ט דר' טרפון? ששה על ששה מערוגה. ריב"ב אומר כדי לקצור ולשנות והלכה כדבריו.

מה? קצירה דרך הקוצרים, או אפילו כ"ש? מן מה דכתיב (תהלים קלב) אשר לא מלא כפו קוצר וחצנו מעמר הדא אמרה קצירה כדרך הקוצרים:

הלכה ז משנה ר"ע אומר קרקע כ"ש חייבת בפאה ובבכורים ולכתוב עליו פרוזבול ולקנות עמה נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה

הכותב נכסיו שכיב מרע, שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת. לא שייר כ"ש אין מתנתו קיימת

הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כ"ש, אבדה כתובתה. ר' יוסי אומר: אם קבלה עליה, אע"פ שלא כתב לה, אבדה כתובתה:

גמרא רבי אימי בשם ר"ש בן לקיש בעי, הגע עצמך שהיה שם שיבולת אחת, עד שלא קצר אין כאן חיוב בפאה, משקצר אין כאן שיור! רבי חנניא בשם ר' פינחס תיפתר כשהיה שם קלח א' ובו חמש שיבלין.

רבי מנא בעי, וליתנן =ולית אנן אמר למה לא אמר "קמה" כל שהוא חייבת בפאה? אלא בגין דתנא ביכורים, תני קרקע.

תני: והראיון. רבי יוסי בשם ר' יוחנן מי שאין לו קרקע פטור מן הראיון. רבי מנא בעי, ולמה לנן אמר מי שאין לו קרקע פטור מן הוידוי? דכתיב (דברים כו) מן האדמה אשר נתתה לנו! ר' יוסי בי רבי בון בשם ר' יוחנן אמר שמועתא כן: מי שאין לו קרקע פטור מן הוידוי דכתיב מן האדמה אשר נתתה לנו. רבי יוסי בשם ריב"ל מי שאין לו קרקע פטור מן הראייה שנאמר (שמות לד) ולא יחמוד איש את ארצך וגו'

32 מעשה באחד שהניח את כריו ובא ומצא אריות סובבים אותו. מעשה באחד שהניח בית של תרנגולים ובא ומצא חתולים מקורעים לפניו. חד בר נש שביק ביתיה פתיח ואתא ואשכח חכינה נחש כריכה על קרקסוי lock רבי פינחס משתעי הדין עובדא: תרין אחין הוון באשקלון הוו להון מגורין נוכראין שכנים נכרים אמרין, כדין אילין יהודאין סלקין לירושלים אנן נסבין כל מה דאית להון! מן דסלקין, זימן להם הקב"ה מלאכים נכנסים ויוצאים בדמותן, מן דנחתון, שלחנון לון מקמן. אמרו לון: אן הויתם? אמרו לון בירושלים. אמרו לון ומאן שבקותון בגו ביתא? אמרו: ולא ב"נ! אמרו: בריך אלההון דיהודאי דלא שבקון, ולא שביק להון:

מניין לנכסים שאין להם אחריות שהם נקנים עם נכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה? רבי יוסי בשם חזקיה ר' יונה רבי חנינא תורתייא בשם חזקיה כתיב (דברי הימים ב כב) ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערים בצורות ביהודה. עד כדון כשהיה קרקעות עם המטלטלין במקום א', היו קרקעות במקום אחד ומטלטלין במקום אחר? א"ר בון ב"ר חייא נשמעינה מן הדא: אמר להן ר"א מעשה במדוני א' שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה וביקש לחלקן ליתנן במתנה, אמרו לו: אין את יכול אלא אם קנית קרקע. מה עשה? הלך וקנה סלע אחד בצד ירושלים, ואמר: חצייה צפונית אני נותן לפלוני עם מאה חביות של יין, וחצייה דרומית אני נותן לפלוני עם ק' חביות של שמן. ובא מעשה לפני חכמים וקיימו חכמים את דבריו. אמר רבי חנניא קומי רבי מנא ולא שכיב מרע הוא?! לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא בכתב וכאן אפילו בדברים, לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא עד שיהיו קרקעות ומטלטלין במקום א', וכאן אפילו קרקעות במקום א' ומטלטלין במקום אחר!! א"ל, לא ר"א היא?! שנייא היא שכיב מרע דר"א כבריא דרבנן?!!

תמן תנינן ר"ע אומר קרקע כ"ש חייב בפאה וכו'! אמר רבי מתניא תיפתר שהיה שם מקום שיבולת ומרגליות טמונה בו:

איזה הוא שכיב מרע? כל שלא קפץ עליו החולי. דרך הארץ, הקרובים נכנסים אצלו מיד, והרחוקים נכנסים אצלו לאחר ג' ימים. אם קפץ עליו החולי, אלו ואלו נכנסין אצלו מיד. דלמא מעשה ר' הונה ר' פינחס ר' חזקיה סלקון למבקרא לר' יוסי בתר תלתא יומין, אמר לון כי בעיתון מקיימא מתניתא....

שייר קרקע כ"ש מתנתו קיימת אפי' הבריא. לא שייר כ"ש אין מתנתו קיימת, והוא שהבריא

ר' בא ר' חייא בשם רב: עשו דברי ש"מ כבריא שכתב ונתן. והוא שמת מאותו החולי, הא אם הבריא לא. ובמסיים, ובאמר תנו שדה פלוני לפלוני. אמר תנו חצי שדה פלוני לפלוני, וחצי שדה פלוני לפלוני, כמי שסיים, או עד שיאמר חצייה בצפון וחצייה בדרום?

רבי אבינא בשם ר' ירמיה שייר מטלטלין לא עשה ולא כלום. אים עמד, חוזר איתא חמי! 33
שייר קרקע כ"ש, אית ליה מחייה, שייר אבנים טובות ומרגליות אין לו מחייה!

[אמר רבי יוסי יודע הוא האיש הזה ששכיב מרע מזכה אפילו בדברים, לאיזה דברים כתב בהן קנין? כדי לעשות מתנת בריא]

שייר עבדים- תני רבי יודן בר פזי דבר דליא, ולא ידעין מה תני:אי חשיב שיור

כתב לזה וחזר וכתב לזה, רב אמר אינו יכול לחזור בו. רבי אבא בר חונה ורבי יוחנן יכול לחזור בו. היאך עבידא? היה רבו ראשון והשני כהן, והשלישי ישראל ע"ד דרב יכול לאכול בתרומה. ע"ד דרבי אבא בר חונה ור"י אינו יכול לאכול בתרומה. הכל מודים שאם היה רבו הראשון ישראל, אינו אוכל בתרומה. שמא יבריא.

רבי יוסי ב"ר בון בשם רב הונה מתני' מסייע לר' אבא בר חונה ור"י. בריא שכתב דייתיקי, ושכיב מרע שכתב מתנה, חוזר בו. "בריא שכתב דייתיקי חוזר בו", ולא עוד הוא בריא?! ודכוותיה ש"מ שכתב מתנה חוזר בו, ולא עוד היא ש"מ?!

איזה היא דייתיקי? דא תהא לקיים ולעמוד,ואם מת ינתנו נכסים לפלוני. איזה היא מתנה? הרי כל נכסי נתונים לפלוני מתנה מעכשיו, ושתהא כתב בה מהיום. אחתיה דרבי גוריין כתבת נכסי לאחוה, וסלק אחוה רבה, פייסה וכתבת ליה. אתאי עובדא קומי רבי אימי, אמר, הכין אמר רבי יוחנן חוזר בו. אמר ר"ז לא מודה ר' יוחנן שאם כתוב בה מהיום שאינו יכול לחזור בו?! אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן אין יכול לחזור בו. אתא רבי לא בשם רבי יוחנן אינו יכול לחזור. ואנהר רבי אימי וחזר עובדא:

רב אמר במזכה על ידיה. ושמואל אמר במחלק לפניה ושותקת רבי יוסי ב"ר חנינא אמר מקולי כתובה שנו כאן. וכן תני בר קפרא מקולי כתובה שנו כאן. אמר רבי בא טעמא דר' יוסי ב"ר חנינא לא סוף דבר כתובה מנה ומאתים, אלא אפילו כתובה של אלף דינר, מקולי כתובה שנו כאן:

הלכה ח משנה הכותב נכסיו לעבדו יצא בן חורין. שייר קרקע כל שהוא, לא יצא בן חורין. ר"ש אומר לעולם הוא בן חורין עד 34
שיאמר: הרי כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מא' מרבוא שבהן:

גמרא רבי יסא בשם ר"א שייר מטלטלין לא עשה ולא כלום אני אומר גופו של עבד שייר:

וכשבא מעשה לפני רבי יוסי אמר (משלי כד) שפתים ישק משיב דברים נכוחים: כר"ש

מסכת פיאה פרק ד עש"ק בא

הלכה א משנה הפיאה נתנית במחובר לקרקע. בדלית ובדקל, בעל הבית מוריד ומחלק לעניים. רש"א: אף בחילוקי אגוזים. אפילו תשעים ותשעה עניים אומרים לחלק, וא' אומר לבוז, לזה שומעין שאומר כהלכה. ובדלית

ובדקל אינו כן, אפילו תשעים ותשעה אומרים לבוז, ואחד אומר לחלק, לזה שומעין שאמר כהלכה:

גמרא כתיב (ויקרא יט) לא תכלה פאת שדך מכאן שהפאה ניתנת במחובר לקרקע. יכול אפילו בדלית ובדקל? תלמוד לומר קציר. מה קציר מיוחד שהקטן מושל בו כגדול. יצאו הדלית והדקל שאין הקטן מושל בו כגדול. אית דבעי משמעינא מן הדא (שם) תעזוב- הנח לפניהם תבואה בקשה. תלתן בעמיר, תמרים במכבדות. יכול בדלית ובדקל כן? ת"ל (ויקרא יט) אותם. מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אחר שריבה הכתוב ומיעט, מרבה אני את אלו שאינן של סכנה ומוציא אני את אלו שהם של סכנה. מחוור ואינו מחוור? (מה"ת או מדרבנן) אין תימר אינו מחוור, קורא שם פיאה למעלן. אין תימר מחוור, קורא שם פיאה למטן. אין תימר קורא שם פאה למעלן, הוצאה משל עניים. אין תימר קורא שם פאה למטן, הוצאה משל בעל הבית. אפי' תימר קורא שם פאה למעלן, הטריחו על בעל הבית שתהא הוצאה שלו מפני הסכנה

תני בשם ר"מ כל האילנות סכנה. ר"מ לא דריש קציר, ורבנן דרשי קציר? כל עמא דרשי קציר, אלא ר"מ אמר כל האילנות סכנה. ורבנן אמרי אין סכנה אלא הדלית והדקל בלבד. ר' 35 חנניא בשם ריש לקיש מעשה שמתו חמשה אחים בחמשה חלוקי אגוזי'

בעל הבית שקרא שם פאה וכילה, קורא אני עליו (ויקרא יט) לא תכלה פאת שדך בקוצרך. לא קרא שם פאה וכילה, קורא אני עליו לא תכלה

התנו ביניהם שיחטפו מהאילן אפילו כן אין שומעין להם. מפני הסכנה

ר' שמואל בר' אבדומא בעי, כילה את שדהו, את אמרת חזרה פאה לעומרים שמא מניח לפניהם וחוטפין? ומסיק אפי' כן בע"ה מחלק בידו,לכל אחד

שלא יראה לעני מודעתו קרובו וישליך לפניו:

הלכה ב משנה נטל מקצת הפאה וזרק על השאר, אין לו בה כלום. נפל לו עליה ופירס טליתו עליה, מעבירין אותו ממנה

וכן בלקט וכן בעומר השכחה:

גמרא תני בשם ר"מ קונסים אותו ומוציאין ממנו את התלוש ואת המחובר.

עד כדון מזיד, שוגג? ואפילו כריכו?

ר"ש בן לקיש משום אבא כהן ברדלא: אדם זוכה בד"א במציאה. מ"ט? (דברי הימים א כב) ואני בענייי הכינותי לבית ה' זהב ככרים מאה אלף וכסף אלף אלפים ככרים ולנחושת ולברזל אין משקל כי לרוב היה ועצים ואבנים הכינותי ועליהם תוסיף. ר' יונה אמר: רב הושעיא בעי, מה אנן קיימין? אם בתוך ארבע אמות עשיר הוא! אם בחוץ לארבע אמות ויש אדם מקדיש דבר שאינו שלו? וקימנוה: במקדיש ראשון ראשון.

אמר ר' אבון מהו בעניי פירוש אחר? שאין עשירות לפני מי שאמר והיה העולם. ד"א בעניי שהיה מתענה ומקדיש סעודתו לשמים.

התיב ר' יעקב בר אידי בשם ר"ש בן לקיש והא תנינן ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה בה! א"ל תפתר כשלא אמר יזכו לי ארבע אמות שלי. והתני נפל לו עליה פירס טליתו עליה מעבירין אותו ממנה! א"ל עוד היא כשלא אמר יזכו לי ד' אמות שלי. 36 והתני ר"ח שנים שהיו מתכתשין מריבין על העומר ובא עני אחר וחטפו מלפניהם זכה בו! א"ל עוד היא כשלא אמר יזכו לי ד' אמות שלי

אמר רבי יוחנן זו בגיטין ד"א קונות מה שאין כן במתנה

רובה דרבי יוחנן, רובה דריש לקיש. יש להקשות "ק"ו" לריו"ח ולר"ל... רובה דרבי יוחנן, מה אם מציאה שאין זוכה בה מדעת אחרת,"מגביה מציאה

לחבירו, ל"ק חבירו" ד"א זוכות לו, מתנה שזוכה בה מדעת אחרת, לא כ"ש שד"א זוכות לו!! רובה דר"ל, מה מתנה שאינו זוכה בה מתוך ד"א הרי הוא זוכה בה מדעת אחרת, מציאה שהוא זוכה בה מתוך ד"א לא כ"ש!!

התיב ר"ז קומי ר' יוסא והתנינן וכן לענין הקדושין! א"ל היא גיטין היא קדושין. והתנינן וכן לענין החוב! א"ל שכן אם א"ל זרקיהו לים ויהא מחול לך, מחול לו. מעתה, אפי' קרוב ללוה זכה הלוה, והתנינן קרוב ללוה חייב הלוה! שכן אמר לי' זרקהו עד שיכנס לרשותי, ועדיין לא נכנס ברשותו

א"ר אבוה כל אילין התותבתה דהוה ר"ז מותיב קומי ר' יסא, ר"ל מותיב קומי ר' יוחנן, מקבל מיניה, פתר לי' כאילין פתרייא:מתרץ להם כתירוצים הללו

הלכה ג משנה פיאה אין קוצרין אותה במגלות ואין עוקרין אותו בקרדומות, כדי שלא יכו איש את רעהו

ג' אבעיות ביום בשחר ובחצות ובמנחה

ר"ג אומר לא אמרו אלא כדי שלא יפחתו

רע"א לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו

של בית נמר היו מלקטין על החבל, ונותנין פאה מכל אומן ואומן:

גמרא מהו אבעיות? א"ר אבון כמה דתימר איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו. בשחר ובחצות ובמנחה. בשחר- מפני המניקות. ובחצות- מפני התינוקות. ובמנחה- מפני הנמושות. רשב"ג אומר לא אמרו אלא שלא יפחתו ואם רצה להוסיף מוסיף. ר"ע אמר לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו הא אם רצה לפחות פוחת

37 של בית נמר היו מלקיטין אותה על החבל ונותנין פיאה מכל אומן ואומן תני אבא שאול אומר מזכירין אותן לגנאי. מזכירין אותן לשבח. מזכירין אותן לגנאי- שהיו נותנין פאה א' ממאה. ומזכירין אותן לשבח שהיו מלקיטין אותן עם החבל. ונותנין פאה מכל אומן ואומן

תני בשם ר"ש מפני ה' דברים לא יתן אדם פאה אלא בסוף שדהו מפני גזל עניים ומפני ביטול עניים וכו' גזל עניים כיצד? שלא יראה אדם את השעה פנויה ויאמר לקרובו עני בא וטול לך את הפאה. מפני ביטול עניים כיצד? שלא יהו עניים יושבין ומשמרין כל היום ואומרי' עכשיו הוא נותן פיאה עכשיו הוא נותן פיאה. מפני הרמאים כיצד? שלא יאמר כבר נתתי פיאה ויהא בורר את היפה ומוציא את הרע. מפני מראית העין כיצד? שלא יהו העוברים והשבים אומרים ראו היאך קצר איש פלוני שדהו ולא הניח פאה לעניים. ומפני שאמרה תורה לא תכלה פאת שדך:

הלכה ד משנה נכרי שקצר את שדהו ואח"כ נתגייר, פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. ר' יהודא מחייב בשכחה שאין שכחה אלא בשעת העימור:

גמרא יאות אמר ר' יהודא ומ"ט דרבנן? ר' אמי בשם ר' חזקיה רב יהודא בשם שמואל כתי' ושכחת עומר בשדה ושכחת קמה. את שיש לו שכחת קמה, יש לו שכחת עומרין. את שאין לו שכחת קמה, אין לו שכחת עומרין

ישראל וגוי שהיו שותפין בקמה, חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור. אין הישראל מפריש אלא על חלקו [כגון אחד ממאה-ועשרים [כשהם 50-50]] רבי חזקיה בשם רב ירמיה במחלוקת: תוספתא 2:9 (י"א שכולו פטור)

הלכה ה משנה הקדיש קמה ופדה קמה, חייב. הקדיש עומרין ופדה עומרין, חייב. הקדיש קמה ופדה עומרין פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה

כיוצא בה: המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות ופדאן, חייבין. משבאו לעונת המעשרות ופדאן, חייבין. הקדישן עד שלא נגמרו וגמרן הגיזבר ופדאן, פטורין. שבשעת חובתן היו פטורים:

גמרא ולמה תנינן תרי זמנין? ר' יונה ר' חייא ריב"ל בשם בר פדי': אחת למירוח ואחת לשליש. ר' יוסי אמר: ר' בא וחברייא. חברייא אמרי אחת למירוח ואחת לשליש. ר' בא מפרש בחלה למירוח. ובפאה לשליש

כיוצא בה..מתני' 38 דר"ע היא. דר"ע אמר אחר שליש הראשון את מהלך. דאתפלגין, שדה שהביאה שליש לפני גוי ולקחה ממנו ישראל, ר"ע אומר פטור. וחכמים אומרים בתוספות חייב. מאי כדון? תפתר כר"ע במירוח. וכדברי הכל בקוצר מיד:כשלא ניתוסף כלום ברשות ישראל

הלכה ו משנה מי שליקט פאה ואמר הרי זו לפלוני, ר"א אומר זכה. וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון

הלקט והשכחה והפאה של נכרי חייב במעשר. אלא א"כ הפקיר:

גמרא ריב"ל אמר בבעל הבית עשיר נחלקו. אבל בבעל הבית עני, מאחר שהוא ראוי ליטול, זכה. מגו דזכי לנפשיה, זכי לחבריה

אמר ר' זעירא: ר"א ורבי יוחנן וריב"ל שלשתן אמרו דבר אחד.

ר"א. דאמר ר"ז בשם ר"א: אדם זוכה לחבירו במציאה.

רבי יוחנן. דתנינן תמן: מציאת בנו ובתו הקטנים, עבדו ושפחתו הכנעניים, מציאת אשתו, הרי אלו שלו. מציאת בנו ובתו הגדולים, ועבדו ושפחתו העבריים, מציאת אשתו שגירשה אע"פ שלא נתן לה כתובה, הרי אלו שלהם. ואמר ר' יוחנן כשאין טפולין לאביהם אבל אם היו טפולין לאביהם מציאותן שלו.

ריב"ל. דריב"ל אמר בבע"ה עשיר נחלקו, אבל בבע"ה עני מאחר שהוא ראוי ליטול, זכה

תני: השוכר את הפועל לעשות עמו בכל מלאכה, מציאותו לבע"ה. ר"ש בן לקיש בעי, רצה לחזור חוזר בו, ואת אמרת מציאותו לבע"ה?!

רבי יעקב בר אחא בעי, ר' יוסי מקשה, מה צורכה לההוא דאמר ריש לקיש דפועל יכול לחזור, תיפ"ל משום דל"א מגו דזכי!, ולא שמעינן דמר ר' יעקב בר אחא איתפלגין ר' יוחנן ור"ש בן לקיש ר' יוחנן אמר אדם זוכה לחבירו במציאה. וריש לקיש אמר אין אדם זוכה לחבירו במציאה!!

ר' רדיפה אמר: איתפלגין ר' יונה ור' יוסי, חד אמר הראוי ליטול זכה. וחרנא אמר הראוי ליתן זכה. אף שאינו זוכה לעצמו מאן דמר הראוי ליטול כ"ש ליתן. ומאן דמר הראוי ליתן אבל ליטול לא. =לא בעינן 39 מתניתא פליגא על מ"ד הראוי ליטול זכה. דתנינן תמן תן גט זה לאשתי! שכן ראוי לקבל גט בתו. ושטר שחרור זה לעבדי! שכן ראוי לקבל גט שחרורו.(כגון ששלח עבד) ותנינן התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי אם רצה להחזיר יחזיר. והעבד ראוי להוליך הוא את הגט?! פתר לה לצדדין

והא מתניתא פליגי על מ"ד הראוי ליטול זכה. דתנינן תמן: עישור שאני עתיד למוד נתון לעקיבה בן יוסף ומקומו מושכר לו. ור"ע ראוי ליטול הוא?! פתר לה קודם שהעשיר. ואפי' תימר משהעשיר, תיפתר כשהי' פרנס. ויד הפרנס כיד העני

מילתי' דריב"ל אמרה הראוי ליטול זכה. דאמר ריב"ל בבע"ה עשיר נחלקו, אבל בבע"ה עני מתוך שהוא ראוי ליטול זכה.

הלקט והשכחה כו' ר' ירמיה ר' חזקיה בשם רבי יוחנן: כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרו' ברם כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות אפי' הפקרו חייב. ר' יוסי בשם רבי יוחנן כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות, 40 ברם כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן מעשרות, כ כל חיוב מעשר של גוי היא מדרבנן קל הקילו חכמים בליקוטים

ר"א שאל, ואין לו קנין נכסים?! לא על הדא איתאמרת אלא על הדא ר' חזקיה ר' ירמיה בשם ר' יוחנן כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות ברם כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן מעשרות.. עליה שאל ר"א ואין לו קנין נכסי'?!

ר' חנינא בשם ר' פינחס אף על הקדמייתא על דר' יוסי שאל. דר"י אמר בשם ר' יוחנן כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות ברם כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות עלי' שאל ר"א "ואין לו קנין נכסים"?!

הלכה ז משנה איזה לקט? הנושר בשעת הקצירה.

היה קוצר מלא יד ותולש מלא קומצו הכהו קוץ ונפל מידו לארץ הרי זה של בע"ה.

תוך היד תוך המגל לעניים. אחר היד ואחר המגל, לבעל הבית. ראש היד וראש המגל- ר' ישמעאל אומר לעניים ור"ע אומר לבע"ה

חורי הנמלים- שבתוך הקמה, הרי זה של בע"ה, ושל אחר הקוצרים- העליונים לעניים, והתחתוני' לבע"ה. ר"מ אומר הכל לעניים שספק לקט לקט:

גמרא תני לקט קצירך ולא הקוצר בידו. ודכוותי' פרט כרמך ולא הפורט בידו

רב כהנא ורב תחליפא חד אמר תוך היד ותוך המגל וחד אמר תוך היד ואפילו אחורי המגל.

41 רבי יהודה בשם רבי שמואל עליונים לעניים בלבינים ותחתונים לבע"ה בירוקי' ר"מ אומר הכל לעניים שספק לקט לקט שאי אפשר לגורן לצאת בלא ירוקי'.

אמר רבי יוחנן דרבי יהודה בן חגרא היא. דתני גר שנתגייר והיתה לו קמה נקצרת עד שלא נתגייר, פטור. משנתגייר, חייב. ואם ספק פטור רבי יהודא בן חגרא משום ר"מ מחייב. ר"ש בן לקיש אומר ד"ה היא [אף אינך תנאי משום ר"מ ס"ל במשנתינו שחייב] ישראל שעיקרו חייב, ספקו חייב. וגוי שעקרו פטור, ספיקו פטור

##אמר ר' יוחנן כך היה משיב ר' יהודא בן חגרא את החכמים: אין אתם מודה לי שספק לקט לקט! אמר ר"ש בן לקיש כך היה ר"מ משיב את החכמים אין אתם מודים לי שספק לקט לקט:

ומניין שספק לקט לקט? ר"ש בר נחמן בשם ר' יונתן (תהלים סב) עני ורש הצדיקו הצדיקוהו במתנותיו. ר"ש בן לקיש בשם בר קפרא (שמות כג) לא תטה משפט אביונך בריבו. בריבו אין אתה מטהו אבל מטהו אתה במתנותיו. א"ר יוחנן כעורה היא מה ששנה לנו רבי: תעזוב הנח לפניהם משלך. אמר ר' לא כתיב (דברים כד) לגר ליתום ולאלמנה יהיה בין מדידך בין מדידיה הב ליה:

פרק ה

הלכה א משנה גדיש שלא לוקט תחתיו, כל הנוגעות בארץ הרי הוא של עניים

הרוח שפזרה את העומרים, אומדין אותה כמה לקט היא ראויה לעשות ונותן לעניים. רשבג"א נותן לעניים כדי נפילה:

גמרא הכא את אמר אומדים אותה כמה לקט היא ראויה לעשות ונותן לעניים, וכא את אמר כל הנוגעת בארץ הרי היא של עניים! רבי אבהו בשם ר' יוחנן: קנס קנסו בו שגדש על גבי ליקטן של עניים. עד כדון מזיד אפי' שוגג? אפי' כריכות? אפי' חטין ע"ג שעורין? ואפי' גדשו אחרים חוץ מדעתו? ואפי' קרא לעניים ולא באו?

42 הרי הוא של עניים **רבי אימי בשם ר"ש בן לקיש** דב"ש הוא. דבש"א הפקר לעניים הפקר. וכב"ה, עניים מ ע ש ר י ם ואוכלים. א"ל ר' יוסי שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה. משום קנס שהפקר ב"ד הפקר. דכתי' (עזרא י) וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו. ומניין שהוא פטור מן המעשרות? ר' יונתן ברי' דר' יצחק בר אחא שמע להן מן הדא: אין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית ואם עברוה הר"ז מעוברת. וחודש א' שהוא מוסיף לא פטור ממעשרות היא?! [עד כדון שביעית מוצאי שביעית מניין? א"ר אבון שלא לרבות באיסור חדש ר' זעירא בשם ר' אבהו הדא דתימר עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ, אבל משהתיר רבי להביא ירק מח"ל היא שביעית היא שאר שני שבוע תני אין מעברין כו' אמר ר' מנא הדא דתימר בראשונה שהיו השנים כסדרן אבל עכשיו שאין השנים כסדרן היא שביעית היא שאר שני שבוע תני של בית ר"ג עברוה במוצאי שביעית מיד] אמר ר' אבין אין מן הדא אין את ש"מ כלום שמור את חודש האביב שומרהו שיבוא בחידושו.

ויידא אמרת דא: גדיש שלא לוקט תחתיו. רבי מנא בשם ר"ש בן לקיש דב"ש היא דב"ש אומרים הפקר לעניים הפקר ברם כב"ה עניים מעשרים ואוכלין. א"ל רבי יוסי שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה, משום קנס.

ר"ז רבי אבהו בשם ר' יוחנן ארבעת קבין לכור. ר"ז בעי קומי רבי אבהו ארבעת קבין לכור או לבית כור? א"ל לבית כור.

43 תמן תנינן ב"מ9:5 אמר ר' יהודא מה קיצבה בכרי, אלא אם יש בה כדי נפילה. א"ר אבהו בנופל לה כדי לזורעה, וכא את אמר הכין?! הו"ל לר' אבהו למימר:לעיל כ ו ר לבית כור [לא ארבעת קבין לבית כור]

הלכה ב משנה שיבולת שבקציר וראשה מגיע לקמה, אם נקצרת עם הקמה הרי היא של בע"ה. ואם לאו הרי היא של העניים

שיבולת של לקט שנתערבה בגדיש, מעשר שיבולת אחת ונותן לו. אמר ר"א וכי העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו?! (היאך "יוצא" מצוות נתינה!) אלא מזכה את העני בכל הגדיש. ומעשר שיבולת אחת, ונותן:

גמרא איזהו היא קמה שהיא מצלת את הקמה? אמר רבי יוחנן כהדא דתנינן שיבולת של קציר וראשה מגיע לקמה. [א"ר יוסי והוא שיהא הקציר סובבה דאל"ה ל"ה לקט כלל!] והוא שיהא ראשה מגיע לקמה. והוא שתהא יכולה להקצר עם הקמה.

היתה יכולה להקצר עם הקמה, ואין הקמה יכולה להקצר עמה, ניצולת. היו שתים, הפנימית יכולה להקצר עם הקמה ואין החיצונה יכולה להקצר עם הקמה, הפנימית ניצולת, ומצלת.

אמר רבי הושעיא רומס הייתי זתים עם רבי חייא הגדול, ואמר לי כל זית שאת יכול לפשוט ידך וליטלו אינה שכחה. אמר רבי יוחנן מכיון שעבר עליו ושכחו הרי זו שכחה. מתני' פליגא על ר' הושעיא: שיבולת של קציר וראשה מגיע

לקמה. שיבולת שבקציר אינו יכול לפשוט ידו
44 וליטלה?! רבי לא בשם רבי הושעיה
באומן שורה **השני שנו** מתניתין. וגרע טפי [אבל אם היאט עדיין באותו השורה--לא אכפת לן [ובלבד שיהא בכדי הושטת יד]]

דבר שהוא ראוי להינצל ושכחו, מהו שיעשה שכחה? נשמעינא מן הדא: עימר את הראשון ואת השני ואת השלישי, ושכח את הרביעי. אית תניי תני אם "נטל" את החמישית הרי זו שכחה. ואית תניי תני אם "שהה ליטול" את החמישית הרי זו שכחה. אמר רבי בון ב"ר חייא מ"ד "נטל" את החמישית, כשיש שם ששית. [מ"ד אם "שהה" ליטול את החמישית כשאין שם ששית] .אים יש 6 עמרים, הרי נשאר עדיין "שורה" [עומר 4 5 6] ול"ה 4 שכחה עד שיטול בפועל את 5 ואז נעשה 4 ש כ ח ה. והרי כבר נ י צ ו ל 4 ע ל א ף ששהה הרבה. אלמא ל"א האי סברא אם עד שלא נטל את החמישית, לא כבר נראה לו לדון את הרביעית כשורה?! הדא אמרת דבר שהוא ראוי להינצל ושכחו, הרי זו שכחה אף שהיה כבר "ניצול"—יכול להידחות...

##דבר שהוא ראוי להציל, כגון קמה שהציל את הקציר—מי אמרי' כיון שעושה "פעולת הצלה" שוב אין לו תורת שכחה? ושכחו, מהו שיעשה שכחה? נשמעינא מן הדא 6:9 סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה אינם מצטרפין ותרוויהו שכחה. ותציל שאינו עקורה את עקורה! קס"ד שקוצר ומעמר ומשים תכף בעגלה--וא"כ על כרחך שכח עומר הלז ל פ נ י ששכח קצירת קמה הבאה [ושוב שכחו--אלמא ל"א דבר שהוא ראוי להציל וכו'] הדא אמרה דבר שהוא ראוי להציל ושכחו הרי זו שכחה. אמר ר' יונה תיפתר בקוצר שורה ומעמר שורה, וכבר שכח את הקמה עד שלא ישכח את העומרים: איירי ש ג ו מ ר כל השורה, ושוב מעמר [משים בעגלה] את כל השורה לאחר זמן. ושייך לשכוח לקצור את הקמה, ושוב כשחוזר ומעמר, שוכח איזה עומר שסמוך לקמה הלז ש כ ב ר שכח!

45 כיצד הוא עושה? מביא שתי שיבלין
ואומר: אם לקט היא, הרי זו יפה. ואם לאו, הרי מעשרותיה קבועין בזו. ונותן לו את הראשונה. וחש לומר שמא אותה שיקבע בה מעשרות לקט היא! אמר רבי יונה מביא שלשה שיבלין ואומר אם לקט היא הרי זו יפה, ואם לאו הרי מעשרותיה קבועים באחת מהן

ר' אבהו בשם ריש לקיש ת"ק דמתני' דר"י היא.בכורות2:8 דתנינן תמן שר' יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות. ור"מ מחייב.

אמר רבי בא: דברי רבי יוסי, צריך לזכותו לכהן."לא" סבירא ליה "עשו שאינו זוכה כזוכה"

אמר רבי יסא הדא דרבי בא פליגי על דריש לקיש דתנינן תמן אלא מזכה את העני בכל הגדיש ומעשר שיבולת אחת ונותן לו, אלמא ת"ק ל א בעי זכוי--ועל כרחך לא אתיא ת"ק כר"י [לר' בא] א"ר בא דברי רבי יוסי צריך לזכותו לכהן, הוי לית היא דר' יוסי! אמר רבי מנא כל גרמא היא אמרה דרבי יוסי היא!! תניי' קומי סברי מימר, אינו מזכה את העני בכל הגדיש אלא שיבולת אחד, מכוון לזכותו אותו של לקט בכל מקום שהיא ותניי' אחרייא סברי מימר מזכה את העני בכל הגדיש.

[אי נמי בהא קמפילגי...והתנייא קדמייא סבר מימר מזכה מימינו לשמאלו ואינה זכייה. כיון שאינו "מוציא" כל הגדיש מרשותו, אינו כלום והתנייא אחרייא סבר מימר אינה מזכה מימינו לשמאלו וזכייה היא]

והתני ר"ז רבי אבהו בשם רבי יוחנן מחלפת שיטתיה דרבי אליעזר תמן 4:9 הוא אמר זכה
46 לו, וכא אמר הכין! בשיטתם השיבוהו.
בשיטת' דאת אמר על ידי חילופין, היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו?! אלא מזכה את העני בכל הגדיש, ומעשר שיבולת אחת ונותן לו:

הלכה ג משנה אין מגלגלין בטופיח (למלאות השדה מים-ע"י גלגל) דברי ר"מ. וחכמים מתירין מפני שאי אפשר :

גמרא תני: המרבץ את שדהו עד שלא ירד העני

לתוכה, אם הזיקו מרובה על של עני, מותר. ואם היזק העני מרובה על שלו, אסור.

רבי יהודה אומר בין כך ובין כך מניחן על הגדר, והעני בא ונוטל את שלו.

מחלפא שיטתיה דר"י תמן 7:5 הוא אומר כשם שהוא מידל בשלו כן הוא מידל בשל עניים וכא אמר הכין! תמן הם גרמו לעצמן ולא באו. ברם הכא הרי באו! מחלפא שיטתין דרבנן תמן אינון אמרין אם הזיקו מרובה על של עני וכו' מותר לרבץ וכא במדל אינון אמרין הכין! תמן אפשר. ברם הכא אי אפשר

והא ר"מ אמר אין מגלגלין ושמין של בע"ה בהפסדו. והא רבנן אמרין מגלגלין ושמין לעניים בהפסדן, [למי הוא משלם? אמר רבי יונה לענייי אותה העיר]

אמר ר' חייא בר אדא למדת הדין נצרכה: פליגי מי צריך לתבוע את מי

הלכה ד משנה בעה"ב שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה פאה ומעשר עני, כשיחזור לביתו, ישלם דברי ר"א. וחכ"א עני היה באותה שעה

המחליף עם העניים בשלו פטור ובשל עניים חייב נתן לעניים טבל והם נתנו לו לש"פ, הרי שלו פטור ממע', ושלהם חייב

שנים שקבלו שדה באריסות, זה נותן לזה חלקו מעשר עני. וזה נותן לזה חלקו מעשר עני

47 המקבל שדה לקצור, אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני. א"ר יהודה אימתי? בזמן שקבלה ממנו למחצה לשליש ולרביע, אבל אם אמר לו שליש מה שאתה קוצר שלך, מותר בלקט שכחה ופאה ואסור במעשר עני:

גמרא תני אב ובנו איש וקרובו שני אחין שני שותפין פודין זה לזה מעשר שני ונותנין זה לזה מעשר עני. אמר רבי יודא תבוא מאירה למי שהוא נותן לאביו מעשר עני. לא אמרו אלא שאם היו שניהם עניים אז מותר לבן ליתן לאב

מה בינה לקדמייתא? אלא לכשתקצור שליש, הרי הוא שלך. אמר רבי חייא ב"ר בון הדא אמרה שהמוכר זכייה בפאה שהיא מתרת את העומרים. אמר יוסי ב"ר בון תמן נתחייבה שדהו ברשותו. ברם הכא לא נתחייבה שדהו ברשותו עי' בפרק 2:5 בגמ'

אמר רבי אבהו בר נגרי שנייא היא בלקט שכחה ופאה שהן בעזיבה: כיוון שהחיוב חל בשעת קצירה מותר בהן משא"כ במעשר עני

הלכה ה משנה המוכר שדהו, המוכר מותר והלוקח אסור

לא ישכור אדם את הפועל על מנת שילקט בנו אחריו ומי שאינו מניח את העניים ללקט או שהוא מניח את א' ואת א' אינו מניח או שהוא מסייע את א' מהן הרי זה גוזל את העניים על זה נאמר (משלי כב) אל תשיג גבול עולים:

גמרא מתניתא כשמכר לו שדהו וקומתו אבל אם מכר לו קמה ושייר לו שדה, אצל זה אני קורא שדך ואצל זה אני קורא קצירך

ואם עשה כן הרי זה גוזל את העניים. בעל הבית שעושה כן הרי זה גוזל את העניים. פועל שעושה כן הרי זה גוזל לבע"ה ולענייי. וע"ז נאמר אל תשיג גבול עולי' ר' ירמיה ורב יוסף חד אמר אלו עולי מצרים. וחד אמר אלו שירדו מנכסיהן. לסמיא צווחין סגיא נהורא כמו שקורין לסומא "סגי" נהר

א"ר יצחק (ישעיהו נח) ועניי' מרודי' תביא בית אמר ר' אבין אם עשית כן מעלה אני עליך כאלו הבאת ביכורי' לבית המקדש. נאמר כאן תביא ונאמר להלן (שמות כג) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך וגו':

הלכה ו משנה העומר ששכחוהו פועלים ולא שכחהו בע"ה, שכחו בע"ה ולא שכחוהו

פועלים, עמדו העניים בפניו או שחיפוהו בקש אינה שכחה:

גמרא העומר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעה"ב אינה שכחה דכתיב (דברים כד) קצירך
48 ושכחת. שכחו בע"ה ולא שכחו פועלים
אינה שכחה דכתיב כי תקצור ושכחת. ר"ש בן יהודא אומר משום ר"ש אפי' חמרין שהן עוברין בדרך וראו עומר א' ששכחוהו פועלין ושכחהו בע"ה אינו שכחה עד שישכחוהו כל אדם.

היה עומד בעיר ואומר יודע אני שהפועלין שכיחין עומרין במקום פלוני, ושכחוהו, הרי"ז שכחה. היה עומד בשדה ואמר יודע אני שהפועלין שכיחין עומרין במקום פלוני אינו שכחה. שנאמר בשדה ושכחת ולא בעיר ושכחת. עיין בבלי ב"מ יא

ר"ז בשם שמואל אף לענין מציאה כן. יש נפק"מ אים עומד בעיר או בשדה (כשרוצה לזכות במציאה שבתוך שדהו)

מה אנן קיימין? אם באינו יכול להגיע בהן, מה לי בתוך העיר מה לי בתוך שדהו?

ר' אבא בר כהנא ר' יוסי בשם רבי יוחנן והוא שיכול ליגע בהן אפי' בתוך שדהו אפילו עומד בתוך שדהו בעינן "יכול להגיע" [כגון צבי שבור]

היה כולו מחופה בקש? היש שכחה? נשמעינא מן הדא: וכן הסומא ששכח יש לו שכחה. וסומא לא כמי שכולו מחופה בקש הוא?!

ר' יונה אומר טעמא דמתני' בזוכר את הקשים. אתיא דר' יונה כר"ז. כמה דר"ז אומר בזוכר את העליון, כן ר' יונה אמר בזוכר את הקשים:

הלכה ז משנה המעמר לכובעות לכומסאות לחררה ולעומרים צורות שונות של "עימור קטן", שיש אחריהן "עימור גדול" אין לו שכחה, ממנו ולגורן- יש לו שכחה. המעמר לגדיש יש לו שכחה, ממנו ולגורן- אין לו שכחה. זה הכלל: כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה יש לו שכחה, ממנו ולגורן אין לו שכחה סיפא. למקום שאינו גמר מלאכה אין לו שכחה, ממנו ולגורן יש לו

שכחה:רישא

גמרא ר' יונה אמר מן לעיל. כמה דתימר (שמואל א יז) וכובע נחושת על ראשו.

לכומסאות- רבי אבינא אמר מלרע כמה דתימר (דברים לב) הלא הוא כמוס עמדי

לחררה- גלגל

49 לעומרין- א"ר יוחנן (דברים כד) כי תקצור
קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה מה קציר שאין אחריו קציר אף עומר שאין אחריו עומר:

מסכת פיאה פרק ו מוצאי שבת בא תשעב

הלכה א משנה בית שמאי אומרים הבקר לעניים הבקר. ובה"א אינו הבקר עד שיבקור אף לעשירי' כשמיטה

כל עומרי השדה של קב קב. וא' של ארבעת קבין, ושכחו. ב"ש אומרים: אינה שכחה. ובה"א: שכחה:

גמרא רבי חייא בשם ר' יוחנן טעמייהו דבית שמאי לעני ולגר מה ת"ל תעזוב? אותם יש לך עזיבה אחרת כזו מה זו לעניים ולא לעשירים אף מה שנאמר במקום אחר לעניים ולא לעשירים. אמר ר"ש ב"ל טעמייהו דב"ה (שמות כג) תשמטנה, מה ת"ל ונטשתה? יש לך נטישה אחרת שהיא כזו, מה זו בין לעניים בין לעשירים, אף מה שנאמר במקום אחר בין לעניים בין לעשירים. מה מקיימון ב"ה טעמייהו דב"ש? תעזוב אותם. מיעוט. זו לעניים ולא לעשירים, אבל מה שאמר במקום אחר בין לעניים בין לעשירים. מה מקיימון ב"ש טעמייהו דב"ה? תשמטנה ונטשתה. מיעוט. זה בין לעניים בין לעשירים, אבל מה שנאמר במקום אחר לעניים אבל לא לעשירים.

אמר ר' אבון לישן דמתני' מסייע לר"ש ב"ל עד

שיפקיר אף לעשירים כשמיטה.

הפקר לבהמה אבל לא לאדם, לגוים אבל לא לישראל, לעשירים אבל לא לעניים ד"ה אין הפקרו הפקר. לאדם אבל לא לבהמה, לישראל אבל לא לגוים, לעניי אותה העיר =לאנשי אותה העיר אבל לא לעניי עיר אחרת, פלוגתא דר' יוחנן ור"ש ב"ל. על דעתיה דר' יוחנן הפקרו הפקר, דלא מדמי ליה לשביעית וע"ד דר"ש ב"ל אין הפקרו הפקר. א"ר לא בפירוש פליגי ר"י אמר הפקרו הפקר ור' שמעון ב"ל אמר אין הפקרו הפקר.

אמר ר' אבון ב"ר חייא: הפקר לעניים [לב"ש דמהני רק לעניים] וזכו בהן עשירים, תפלוגתא דר"מ ור' יוסי. ע"ד דר"מ דו אמר כיון שאדם מפקיר דבר מרשותו, הפקרו הפקר. על דעתיה
50 דר"י דו אמר אין הפקר יוצא מתחת ידי בעלים אלא בזכיה, אין הפקרו הפקר. כיון דלא אתא לרשות "זוכה" נתבטל ההפקר וחוזר לרשות בעה"ב

[עד כדון כשהפקירה לזמן מועט, אבל הפקיר' לזמן מרובה? האים יכול לחזור מהפקירו? [כמובן קודם שזכה בו אחר] נישמענא מן הדא: הפקיר את שדהו, ב' וג' ימים אחר ההפקר חוזר בו.

תני ר"ש דיינא קומי ר"ז אפי' לאחר ג' ימים חוזר בו. אמר לי' כיון דאת אמר אפי' לאחר ג' ימי', היא לאחר ג' ימים היא לאחר כמה ימים. לישן מתני' מסייע לר"ז: בד"א שאין אדם "חוזר" מהפקירו כשהפקיר סתם, אבל אם אמר שדי מופקרת יום א' שבת אחת חודש א' שבוע א', אם עד שלא זכה בהן הוא או אחר, יכול לחזור בו. אבל משזכה בו בין הוא בין אחר, אינו יכול לחזור בו.

הדא אמרה הוא זמן מרובה הוא זמן מועט. הדא אמרה לא חשו על הערמה.(דיכול ל ז כ ו ת בו הוא ע צ מ ו ולהפקיעו מידי מעשר) הדא אמרה שאדם מפקיר וחוזר וזוכה בו. הדא פשיטא שאילתי' דר' זירא דר"ז אמר הוא זמן מרובה הוא זמן מועט.]

[נראה דהאי גברא שהפקיר לזמן, לא החליט כ"כ להפקיר, ע"כ יכול מהפקירו]

כל עומרי השדה וכו' מה אנן קיימין? אי משום דבר מסויים, דיו שנים. אי משום שורה, דיו ג'? חד בר רבנן אמר קומי ריש לקיש הדא דר' יוחנן כל שהוא יכול לחלקו ולעשותו שורה כב"ש (ס"ל שורה=4) ובשורה שלימה ל"ש שכחה

51 רבי יונה בעי, כל עומרי השדה של ב' קבין, וא' של שמונת קבין?

הלכה ב משנה העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש לבקר ולכלים ושכחו בש"א אינו שכחה ובה"א שכחה:

גמרא וקשיא על דבית שמאי בבקר ובכלים דבר שאינו מסויים ואינון אמרין שאינו שכחה?! וקשיא על דב"ה, בגפה ובגדיש דבר שהוא מסויים ואינון אמרין שהיא שכחה?!

7:1 במקומו היה עומד בצד הגת או בצד הפירצה. מתני' דבית שמאי. דבית שמאי אומרים אינו שכחה. אמר ר"י דברי הכל היא תמן דבר מחובר' בצד דבר מחובר. ברם הכא דבר תלוש בצד דבר מחובר

אמר רבי אילעאי שאלתי את רבי יהושע באלו עומרים פליגי בית שמאי וב"ה? אמר לי בתורה הזאת! עומר הסמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו, בית שמאי אומרים אינו שכחה. ובית הלל אומרים שכחה. וכשבאתי אצל רבי אליעזר אמר לי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחה שהוא שכחה, ועל מה נחלקו? על העומר שנטלו ונתנו בצד הגפה בצד הגדיש בצד הבקר בצד הכלים ושכחו, שבית שמאי אומרים אינו שכחה מפני שזכה בו ובית הלל אומרים שכחה. וכשבאתי והרציתי את הדברים לפני רבי אלעזר בן עזריה אמר לי הברית! הן הן הדברים שנאמרו למשה בחורב!

תמן תנינן כתובת 8:1 האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס, מודים בית שמאי ובית הלל

שמוכרת ונותנת וקיים. נפלו לה משנתארסה, בית שמאי אומרים תמכור ובית הלל אומרים לא תמכור. רבי פינחס בעי קומי רבי יוסי, ולמה לא תנינתא מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל? אמר ליה לא אתינן מתני' אלא דבר שהוא חומר משני צדדין וקל משני צדדים ברם הכא חומר הוא מצד אחד וקל מצד אחד. 52 והתנינן בית שמאי אומרים הפקר לעניים הפקר הרי הוא קל לעניים וחומר לבעל הבית, ותניתה! קל הוא לעניים ואינו חומר לבעל הבית שמדעתו הופקרו. אמר ליה והא תנינן עומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלי' ושכחו הרי הוא קל לבע"ה וחומר לעניי', ותניתה! א"ל קל הוא לבעה"ב ואינו חומר לעניי' שעדיין לא זכו בהן. ואמור אוף הכא קל הוא לאשה ואינו חומר לבעל שעדיין לא זכה בהן! א"ל מכיון שקידשה לזכותה ולזכותו נפלו [אמר רבי יהודא אמרו לפני ר"ג הואיל וארוסה אשתו ונשואה אשתו מה זו מכרה בטל אף זו מכרה בטל א"ל בחדשי' אנו בושי' אלא שאתם מגלגלין עלינו הישנים. אילו הן החדשי' משנישאת ואילו הן הישנים עד שלא נישאת]

הלכה ג משנה ראשי שורות עומר שכנגדו מוכיח.

"ראשי שורות" או "סופי שורות" [בתנאים מסויימים] לא חל עליהן דין שכחה

העומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ושכחו, מודים שאינו שכחה

אילו הן ראשי השורות: שנים שהתחילו באמצע השורה זה פנה לצפון וזה פנה לדרום ושכחו לפניהם ולאחריהם. שלפניהם- שכחה. ושל אחריהם- אינו שכחה

סוף שורה כיצד? יחיד שהתחיל מראש השורה ושכח לפניו ולאחריו, שלפניו אינו שכחה אים "שכח" גם ראש שורה השנייה (אלמא דעתו לעשותו מזרח-מערב) ושל אחריו שכחה שהוא בבל תשוב. זה הכלל כל שהוא בבל תשוב שכחה וכל שאינו בבל תשוב אינו שכחה:

53 **גמרא** מניין לראשי שורות? רישא דמתניתין אמר רבי יונה כתיב כי תקצור קצירך בשדך ושכחת מה שאתה קוצר אתה שוכח. עד כדון ראשי שורות קמה, סוף שורות עומרים? סיפא אמר רבי יונה לא תשוב לקחתו ממקומו שבאת לא תשוב לקחתו. עד כדון ראשי שורות קמה וסוף שורות עומרים, ראשי שורות עומרים וסוף שורות קמה? אמר רבי יונה נילף ראשי שורות עומרים מראשי שורות קמה, וסוף שורות קמה מסוף שורות עומרים

העומר שכנגדו מוכיח, כיצד? היו לו עשר שורות של עשרה עשרה עומרים עימר אחת מהן צפון ודרום ושכח אחד מהן אינו שכחה מפני שהיא נידון מזרח ומערב, עימר מזרח ומערב ושכחו מהו שיעשה שכחה? נשמיענא מן הדא: עימר את הראשון ואת השני ואת השלישי ושכח את הרביעי אית תניי תני אם נטל את החמישי הרי זו שכחה אית תניי תני אם שהה ליטול את החמישי הרי זו שכחה א"ר בון בר חייא מאן דאמר נוטל את החמישי כשיש שם ששי מ"ד אם שהה ליטול את החמישי כשאין שם ששי אם עד שלא נוטל את החמישי לא כבר נראה את הרביעי לידון בשורה?! ואת אמר שהוא שכחה וכא נמי שכחה! עיין פירקין דלעיל

היה עומר א' גדול, עימר צד החיצון בצד הפנימי נידון כשורה, עימר צד הפנימי בצד החיצון מהו שידון כשורה? עימר צד העליון בצד התחתון נידון כשורה, עימר התחתון בצד העליון מהו שידון כשורה? יש לו עומר אחד גדול מחביריו ואינו מונח בכוון האחרים,

מה שיצטרף להם לידון כשורה?

[שים לב: הציור מתפרש בכוון מעלה-מטה וגם בכוון אופקי. דרך כל עומר להיות כעין V משום שקושרין אותו, ומקום הקשר היא "תחתית הV"]

רב כד נחית לתמן, אמר אנא הוא בן עזאי דהכא! אתא חד סב שאל ליה שני הרוגים זה
54 על גב זה? סבר רב שהן עורפין, א"ל אין עורפין. א"ל למה? אמר ליה התחתון משום טמון, והעליון משום צף. כד סלק להכא אתא לגבי רבי א"ל יאות א"ל! כי ימצא ולא ימצאו.

ר' יהודה ברבי אמר היה שם אמת המים על כל פני השדה אם עוקר את המחרישה מצד זה ונותנה בצד זה אינו נידון כשורה, ואם לאו נידון כשורה. (קצר) חצי שורה ובא למחר, נידון כשורה. מצטרף ישב לאכול? ישב לישן? קרא לו חבירו?

עומר שנוטלו להוליכו לעיר ונתנו על גבי חבירו, ושכח את שניהן, התחתון שכחה, והעליון אינו שכחה. רש"א שניהם אינו שכחה. התחתון מפני שהיא מכוסה, ועליון מפני שזכה בו.

ר"ז אומר בזוכר את העליון. אתיא דר"ז כר' יונה. דר' יונה אמר בזוכר את הקשין כן ר"ז אומ' בזוכר את העליון סוף פירקין דלעיל

שדה שעומרי' מעורבבי' ושכח אחד מהן, אינו שכחה עד שיטול כל סביבותיו:

הלכה ד משנה שני עומרים שכחה, שלשה אינו שכחה. שני ציבורי זיתים וחרובים שכחה, ושלשה אינו שכחה. שני הוצני פשתן שכחה, ושלשה אינו שכחה. שני גרגרות פרט, ושלשה אינן פרט. שני שבלין לקט, ושלשה אינן לקט. כדברי ב"ה.

ועל כולן ב"ש אומרים שלשה לעניים וארבע לבע"ה:

גמרא רבי בון ב"ר חייא בשם רבי יוחנן עשאן כמין גם אם נוגעין זה בזה כמו ך, ל"ה שכחה

לא אמר אלא ציבורין הא זיתים לא. מה בין הציבורין ומה בין הזיתים? ציבורין גמר מלאכה, וזיתים אינן גמר מלאכה.

א"ר הושעיא רומס הייתי זיתים עם רבי חייא הגדול ואמר לי כל זית שאת יכול לפשוט ידך וליטלו אינו שכחה. א"ר יוחנן מכיון שעבר עליו ושכחו הרי הוא שכחה

ר"א בשם רבי חייא רבה: חצי אשכול פרט. תני רבי חייא חצי אשכול או אשכול שלם פרט. והתני שני גרגרים פרט! ר' אמי בקוצר ומניח תחת הגפן ובא ללקטן אח"כ, ושכח אשכול, אסור לשוב לקחתו

שני הוצני פשתן [אינם שכחה] היו עשויין כמין סינפין??? מנחם בשם ר' יונתן והוא שיהא חותכן בשוה ##

55 א"ר אבון טעמייהו דב"ש (דברים כד) לגר ליתום ולאלמנה יהיה. טעמייהו דב"ה (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב אותם. א"ר מנא שניהם מקרא אחד דרשו לגר ליתום ולאלמנה יהיה ב"ש אומרים לעניים. וב"ה אומרים לבע"ה:

הלכה ה משנה העומר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה. שני עומרי' ובהן סאתים, רבן גמליאל אומר לבעה"ב. וחכמים אומרים לעניים. אמר ר"ג וכי מרוב העומרים יופי כוחו של בע"ה או הורע כחו של בע"ה? א"ל יופי כחו. אמר להם מה אם בזמן שהוא עומר א' ובו סאתיים אינו שכחה, שני עומרים ובהן סאתיים אינו דין שלא יהא שכחה?! אמרו לו אם אמרו בעומר א' שהוא כגדיש, תאמר בשני עומרים שהן ככריכות.

קמה שיש בה סאתים ושכחה אינה שכחה. אין בה סאתים אבל היא ראויה לעשות סאתים, אפי' היא של טופח, רואין אותה כאלו היא ענבה של שעורין:

גמרא א"ר אלעזר כתיב (דברים כב) כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה עומר שאתה

יכול לפשוט ידך וליטלו. אית תניי תני ושכחת עומר ולא גדיש.

היאך עבידא? שכח עומר [שי"ב סאתיים] א' בצידו אין תעבדינא עומר, ד"ה שכחה, ואין תעבדינא גדיש, מחלוקת ב"ש וב"ה.6:2 שכח שני עומרים בצידו, אין תעבדינא עומר מחלוקת ב"ש וב"ה,6:5 אין תעבדינא גדיש אינו נידון כשורה:

א"ר יונה (דברים כב) כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה עומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. קמה שיש בה סאתים ושכחה, אינה שכחה. א"ר יוסי ובלבד שיבלין. מצרפין ר ק השיבולת היו דקות רואין אותן כאלו הן ארוכות. שדופות רואין אותן כאלו הן מליאות:

הלכה ו משנה קמה מצלת את העומר ואת הקמה, והעומר אינו מציל לא את העומר ולא את הקמה.

איזה היא קמה שהיא מצלת את העומר? כל שאינה שכחה. אפי' קלח אחד.

56 סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה, וכן באילן,

השום והבצלים, אינן מצטרפין לשיעור סאתיים

רבי יוסי אומר: אם באת רשות העני באמצע שעבר העני שם, הרי הליכתו מפסיק בין סאה לסאה אין מצטרפין. ואם לאו, הרי אלו מצטרפין:

גמרא אמר רבי כתיב כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה. עומר שסביבותיו קציר, לא עומר שסביבותיו קמה. ולימא עומר שסביבותיו קציר, ולא עומר שסביבותיו עומרין! עומר שסביבותיו קמה, מה שתחתיו שדה, עומר שסביבותיו עומרין, מה שתחתיו קשין:

תנא: קמת חבירו מצלת על שלו, של גוי מצלת את של ישראל, של חטין מצלת את של שעורין, דברי רבי. וחכ"א אינה מצלת אלא שלו ואינה מצלת אלא ממינה

תני רשב"ג: כשם שהקמה מצלת את העומר, כך העומר מציל את הקמה. ודין הוא ומה אם הקמה שיפה בה כח העני, הרי מצלת. עומר שהורע בו כח העני אין נותן פיאה מן התלוש אינו דין שיציל! אמר לו רבי מה לקמה שמצלת את הע ו מ ר, שכן הורע כח העני בה. יציל עומר את ה ק מ ה שכן ייפה כח העני בה

מדברי שניהם נלמד מצילין עומר מעומר. ואין מצילין קמה מקמה: דלא כמתניתין

כל שאינה שכחה אפי' קלח אחד **הא אם שכח, שכחה?!** תיפתר בששכח את הקמה תחילה:

הא אם היו שתיהן עקורות לבעל הבית מתני' כר"ג

סאה תבואה עקורה..**ותציל שאינו עקורה את עקורה!** קס"ד שקוצר ומעמר ומשים תכף בעגלה--וא"כ על כרחך שכח עומר הלז ל פ נ י ששכח קצירת קמה הבאה [ושוב שכחו--אלמא ל"א דבר שהוא ראוי להציל וכו'] **הדא אמרה דבר שהוא ראוי להציל ושכחו הרי זו שכחה.**

57 אמר ר' יונה תיפתר בקוצר שורה ומעמר שורה, וכבר שכח את הקמה עד שלא ישכח את העומרים: איירי ש ג ו מ ר כל השורה, ושוב מעמר [משים בעגלה] את כל השורה. ושייך לשכוח לקצור את הקמה, ושוב כשחוזר ומעמר, שוכח איזה עומר שסמוך לקמה הלז ש כ ב ר שכח!

מה? עד שתבא ממש, או אפי' נראית להביא? שיש זמן מספיק [ויש לזה זמן קבוע שקבעו חכמים] **נשמעינא** מן הדא: כגון תבואה וכרם. וכרם לא על אתר הוא?! 8:1 הדא אמרה אפי' נראית להביא:

הלכה ז משנה תבואה שניתנה לשחת או לאלומה, וכן באיגודי השום [ואגודת השום והבצלים] אין להם שכחה.

וכל הטמוני' בארץ כגון הלוף והשום והבצלים, ר' יהודה אומר אין להם שכחה. וחכ"א יש להן שכחה:

גמרא א"ר יונה לא סוף דבר ניתנה, אלא אפי' נוטלה ע"מ ליתנה

תמן תנינן ב"ק המדליק את הגדיש והיו בו כלים רי"א משלם כל מה שבתוכו. וחכ"א אינו משלם אלא גדיש חיטין או גדיש שעורין. מחלפה שיטתי' דר"י תמן הוא אומר לרבות את הטמון וכא הוא אומר פרט לטמון! תמן (שמות כד) ונאכל הגדיש או הקמה ממשמע שנאמר קמה איני יודע שהגדיש הוא בכלל? ומה ת"ל גדיש? לרבות את הטמון. והכא שדך בגלוי פרט לטמון.

מחלפא שטתייהו דרבנן. תמן אינון אמרין פרט לטמון וכא אינון אמרין לרבות את הטמון! תמן או הקמה או השדה, מה שדה בגלוי אף כל דבר שהוא גלוי. ברם הכא, שדך- בגלוי פרט לטמון. קצירך- בגלוי פרט לטמון. והוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות את הטמון:

הלכה ח משנה הקוצר בלילה, והמעמר, והסומא, יש לו שכחה

ואם היה מתכוין ליטול את הגס הגס אין לו שכחה

אם אמר הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אטול, יש לו שכחה:

גמרא כיני מתני': הקוצר בלילה והמעמר בלילה, וסומא בין ביום ובין בלילה.

#אמר רבי יונה לא סוף דבר דקין אלא אף גסין, דכי מאחר שדרכו ליבחן בדקין, אפי' גסין אין להם שכחה

אמר הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אטול יש לו שכחה שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל:

הלכה א משנה כל זית שיש לו שם בשדה אפי' כזית הנטופה שם מקום בשעתו היה "זמן" שהיה לו חשיבות, ושכחו, אינו שכחה. במה דברים אמורים? בשמו ובמעשיו ובמקומו. בשמו שהיה שופכני או בישני, במעשיו שהוא עושה הרבה, במקומו שהוא עומד בצד הגת או בצד הפירצה. ושאר כל הזיתים, ב' שכחה שלשה אינן שכחה. רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים:

הלכה א גמרא א"ר לא, כתיב ושכחת עומר בשדה עומר שאתה שוכחו לעולם, יצא זה שאת זוכרו לאחר זמן.

ר' ירמיה בעי היה מסויים בדעתו כמי שהוא מסויים? היה עומד בצד הדקל, הדקל מסיימו. היו שניהם נטופה זה מסיים את זה וזה מסיים את זה. היתה כל שדהו נטופה נישמענא מן הדא: רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים ואמר ר"ש בן יקים לא אמר רבי יוסי אלא בראשונה שלא היו הזיתים מצויין שבא אדריינוס הרשע והחריב את כל הארץ אבל עכשיו שהזיתים מצויין יש להם שכחה: אלמא "כל שדהו", לא

שופכני- נוטף שמן. והתנינן נטופה! אלא שהוא עושה שמן הרבה. והתנן במעשיו- שהוא עושה הרבה. אלא שופכני שהוא עושה שמן הרבה, נטופה נוטף שמן, במעשיו שהוא עושה הרבה שהוא עושה זיתים הרבה.

בישני אית דבעי מימר בישני ממש שם מקום אית דבעי מימר דהוא מבעית מבייש לחברי' עד די עביד ד' כיפליסין table-olives כי ההיא דתנינן תמן כל עומרי השדה של קב קב וא של ארבעת קבין ושכחו מכיון שהוא עושה יותר מחבירו כמי שהוא מסויים. עד די יעבד כל שנה ושנה? מכיון שהוא עושה רובן של שנים כמי שהוא מסויים

במקומו שהוא עומד בצד הגת או בצד הפירצה מתני' דבית שמאי היא דבית שמאי אומרים הפקר עניים הפקר וכו'עיין פירקין דלעיל אמר רבי יוסי דברי הכל היא תמן תלוש בצד דבר המחובר ברם הכא דבר מחובר בצד דבר מחובר

רבי יוסי אומר אין שכחה לזיתים. אמר רבי שמעון בן יקים לא אמר רבי יוסי אלא בראשונה שלא היו הזיתים מצויין שבא אדריינוס הרשע והחריב את כל הארץ, אבל עכשיו שהזיתים מצויין יש להם שכחה

אמר רבי יוסי לא חייב אדם שכחה לזיתים אלא ר"ע. דו דריש אחריך אחריך. מעתה אין 59
שכחה לזיתים כרבי יוסי דלא דריש אחריך. התיבון הרי עומר שכחה, הרי לא כתיב אחריך!! מכיון שכתיב לא תשוב לקחתו, כמי שכתיב אחריך.

רבי יונה בעי ההן זית נטופה הואיל והוא מסויים, על דעתי' דר"י, אפי' התחיל בו כמי שלא התחיל בו:שמא לר"י שאין שכחה לזיתים, אפילו "התחיל" לא מהני [עיין משנה שלפנינו]

הלכה ב משנה זית שנמצא עומד בין שלש שורות של שני מלבנים ושכחו אינו שכחה

קו השחור מלא זיתים, וגם יש זית אחד בכוכב

זית שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה. בד"א? בזמן שלא התחיל בו, אבל התחיל בו אפי' זית הנטופה בשעתו ושכחו, יש לו שכחה.

כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו. ר"מ אומר משתלך המחבא:

גמרא אמר ר"א כיני מתני' של שני מלבנים

ושכחו## מה אנן קיימין? אם משום דבר מסויים אין כאן זיתים?! אם משום שורה, הוא עצמו נידון כשורה?! אלא, על ידי שורה ועל ידי שורות.???כיון שמוקף שורות, גם הוא עצמו באמצע שורה, חשוב כשורה

אמר רבי יוחנן בזית נודיין a superior kind of olive היא מתניתא. אמר ר' יוסי לא סוף דבר נודיין אלא אפי' שאר כל הזיתים מכיון שדרכו ליבחן כנודיין אפי' שאר כל הזיתים, אין להן שכחה.

60 אית תנאי תני "שנמצא" אית תנאי תני "שנמצא עומד" מאן דאמר שנמצא, מסייע לרבי יוחנן.שיש בו איזה חשיבות שלא ידע—ע"כ אין לו שכחה מ"ד שנמצא "עומד" מסייע לר"א טעמא משום שעומד באיזה מקום???

מתני' מסייע לרבי יוחנן. דתני: בד"א כשלא היה מכירו, אבל אם היה מכירו =יש לו חשיבות, מרדף אחריו אפילו עד מאה

הא אם יש בו סאתים ושכחו אינו שכחה? קס"ד דקאי גם אהתחיל בה.. לא על הדא איתאמרת, אלא על הדא קדמייתא. כל זית שיש לו שם בשדה כזית הנטופה בשעתו ושכחו אינו שכחה, עליה איתאמרת: אם יש בו סאתים ושכחו אינו שכחה:

כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו. פתר לה תרין פיתרין: דברי ר"מ. כל זמן שיש לו לבעה"ב תחתיו יש לו בראשו, קודם לכן שתלך המחבא אף על פי שאין לו תחתיו שכבר גמר יש לו בראשו. פתר חורן: כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו, הלכה המחבוא', אע"פ שיש לו תחתיו, אין לו בראשו.

תני משום ב"ש: משיניח =עד את הכרכר וגמרו הרי זה יש לו בראשו:

מחבא ר' אבהו בשם ר"ש בן לקיש כרכרה.

א"ר אבהו שהוא משיר מפיל את המחבויין זיתים הנטמרים (שמואל א כג) ודעו וראו מכל המחבויין אשר יתחבא שם:

61 **הלכה ג משנה** איזו פרט? הנושר בשעת הבצירה. היה בוצר, עקץ את האשכול, הוסבך בעלים ונפל לארץ ונפרט, הרי זה של בע"ה. המניח כלכלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גוזל את העניים על זה נאמר (משלי כב) אל תסיג גבול עולים

איזהו עוללות? כל שאין לו לא כתף ולא נטף. אם יש לה כתף או נטף הרי זה של בעל הבית. אם ספק לעניים.

עוללות שבארכובה, אם נקרצת היא עם האשכול הרי זה של בע"ה ואם לאו הרי הוא של עניים

גרגר יחידי רבי יהודא אומר אשכול וחכמים אומרים עוללות:

גמרא הדא המניח כלכלה כו' אמרה פרט בנשירתו קדש. לית הדא פשיטא שאלתיה דאילפא דאילפא שאל לקט בנשירתו מהו שיקדש? אמר רבי שמואל בר אבדומא שנייא היא שהוא גרם לו שלא ירד לארץ:ע"כ קדוש בנשירתו

איזו היא עוללות כו': איזו היא כתף? פסיגי' זו על גבי זו. איזו היא נטף? התלויות בשדרה ויורדות. ר' בא בשם רב יהודא והן שיהיו כולן נוגעות בפס ידו הוי אין לה כתף לא כן אמר רבי חייא מעשה ששקלו עוללות שבע ליטריות בציפורין!! אמר רבי חיננה שאם נתנה על גבי טבלה והן שיהו כולן נוגעות בטבלה

בן לוי שנתמנה לו מעשר טבל, ומצא בתוכו עוללות, הרי זה עושה אותן תרומת מעשר במקום אחר. ועוללות לאו של עני הם?! ופטורות ממעשר! רבי אבין בשם רבנן דתמן אני אומר עם הנקרצות עם האשכולות:

א"ר סימון טעמא דרבי יהודא (ישעיהו יז) ונשאר בו עוללות כנוקף זית שנים שלשה

גרגרים, יותר מכאן כ גרגר יחידי אשכול!:

דלמא מעשה רבי אבהו ורבי יוסי בן חנינא ור"ש בן לקיש עברו על כרם דורון, אפיק לון אריסא חדא פרסיקא peach אכלון אינון וחמריהון 62 ואייתרן, ושערונא כהדין לפיסא pot דכפר חנניא מחזיק סאה של עדשים. בתר יומין עברון תמן, אפיק לון תרי תלת לגו ידא, אמרו ליה מן ההוא אילנא אנן בעיין! אמר לון מיני' אינון! וקרון עלוי ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה

אמר ר' חנינא כד סלקת להכא, נסיבת איזורי ואיזורי' דברי ואיזוריה דחמרי, מקפא בירתא the trunk of a carob tree, and it did not suffice דחרובתיה דארעא דישראל ולא מטין. קצת חד חרוב ונגד מלא ידוי דובש'. אמר רבי יוחנן יפה סיפסוף סופי פירות שאכלנו בילדותינו, מפרסקי' שאכלנו בזקנותינו, דביומוי אישתני עלמא

א"ר חייא בר בא: סאה ארבלית, היתה מוציאה סאה סולת סאה קמח סאה קיבר סאה מורסן סאה גניינין, a flour containing lots of colors וכדון, אפילו חדא בחדא לא קיימא!

רבי חונא בשם רבי אבון: קינמון מאכל עזים הן, והיו ישראל מגדלין אותו!

רבי חונא בשם רבי אבון שני תמידין שהיו מקריבין בכל יום היו מרכיבין אותן על גבי גמל ורגליהן נוגעות בארץ

רבי חונא בשם רב אידי מעשה באחד שקשר עז לתאינה ובא ומצא דבש וחלב מעורבין

רבי אמר לרבי פרידא לית את חמי לי ההיא "סגולה" בגו כרמך?! א"ל אין! נפיק, בעי מחמייא לי', עד דהוא רחוק, צפה ביה כמין תור, א"ל לית הדין תורא מחבל כרמך?! א"ל הדין תורא דאת סבר, הוא סגולה! וקרא עליו (שיר השירים א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. בית מקדשא חריב, ואת קאים בקשיותך!! מיד איתבעין ולא אשכח. אייתון קומיה תרין פוגלין radish מבין ריש שתא לצומ'

רבא והוה אפוקי שמיטתא והוו בעון טעיני' דגמלא. אמר לון ולית אסור ולית ספיחי' אינון?! א"ל באיפוקי ריש שתא איזדרעין! באותה שעה התיר רבי ליקח ירק במוצאי שביעית מיד.

בעון קומי מהו הדין דכתיב (יואל א) עבשו פרודות תחת מגרופותי'. א"ל תחת שהיינו גורפי' דבש הרי אנו גורפין רקבובית

מעשה בא' שהיה לו שורה של תאינין, ובא ומצא גדר של דבש מקיף אותן. חד בר נש זרע חקלא לפת, והוה מקטע ומזבין. מעשה בשועל שבא וקינן בראשה של לפת. מעשה בשיחין בקלח א' של חרדל שהיו בו שלשה בדין ונפשח אחד מהם וסיככו בו סוכת יוצרי' ומצאו בו שלשת קבין של חרדלי. אמר רבי שמעון בן חלפתא קלח אחד של חרדל היה לי בתוך שלי והייתי עולה בו כעולה בראש התאינה. מעשה בא' שזרע סאה של אפונים ועשת שלש מאות סאין אמרו לו התחיל קב"ה לברכך? אמר לון אזלון לכון! די אנחת טלא בישא עליה, די לא כן, בכפלא הוות מעבד!!

אמר ר"ש בן חלפתא היה מעשה שאמר ר' יהודא לבנו בסיכנין עלה והביא לנו גרוגרות מן החביות, עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. א"ל אבא! של דבש הוא! א"ל השקע ידך ואת מעלה גרוגרות. מעשה שאמר רבי יוסי לבנו בציפורן עלה והביא לנו גרוגרות מן העליי' עלה ומצא את העליי' צף עליה דבש

רבי חנניא מזבין דבש דדבוריין, והוה ליה דבש דצליין מין צרעה בתר יומין, עברין תמן, א"ל בגין לא מטייעא לכון,איני רוצה להטעותכם הוון ידעין ההוא דובשא דיהבית לכון דצליין אינון. א"ל מיני' אנן בעון, דו טב לעבידתיה! ואפריש טמיתיה סכום רב ובנא בי מדרשא דציפורן

ראב"ש אזל לחד אתר ואייתון קומי' כרוב מצמק, א"ל סגין דבש יהבתון ביה! אמרין ליה לא יהבינון בי', מיניה וביה הוא!

הלכה ד משנה המדל בגפנים כשם שהוא מידל בתוך שלו כך הוא מידל בשל עניים דברי רבי יהודא. ר"מ אומר בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל עניים:

גמרא הכל מודים במוכר לחבירו עשרה אשכולות שהוא אסור ליגע בהן. הכל מודים בשותף כשם שהוא מידל בתוך שלו כך הוא 63
מידל בתוך של חבירו. רבי יהודא עביד ליה כשותף רבי מאיר עביד ליה כמוכר. אמר ליה רבי אימי הגע עצמך שאכלתן חיה אין תעבדינא כשותף יהא חייב לשלם לו?!

א"ר יוחנן נראית מוחלפת שיטתו של רבי יהודא תמן הוא אומר בין כך ובין כך נוטלן ומניחן על הגדר והעני בא ונוטל את שלו. וכא הוא אומר הכין! מתוך שהוא ממעטן הוא עושה יותר לשנה הבאה. ואמור אוף הכא מתוך שהוא מרבצה היא עושת יותר לשנה הבאה! א"ל: מצוי הוא לזורעה ירק, ולהבריחה מן העניים:

הלכה ה משנה כרם רבעי ב"ש אומרים אין לו חומש ואין לו ביעור. ובה"א יש לו

בש"א יש לו פרט ויש לו עוללות ועניים פודים לעצמן. ובה"א כולו לגת:

גמרא תני רבי אומר לא אמרו ב"ש אלא בשביעית, אבל בשאר שני שבוע בש"א יש לו חומש ויש לו ביעור. על דעתיה דהדין תניא, לא למדו נטע רבעי אלא ממע"ש, כמה דתימר אין מע"ש בשביעית, דכותי' אין נטע רבעי בשביעית.

64 תני רשב"ג א' שביעית וא' שאר שני שבוע, בש"א אין לו חומש ואין לו ביעור. על דעתיה דהדין תניי לא למדו נטע רבעי ממעשר שני כל עיקר. מעתה אל יהא לו קדושה! קדושתו מאיליו למדו. קודש הילולים הרי הוא כקודש *בכורים* שקורין עליו את ההלל. ויהא מותר לאונן? תני קודש הילולים מגיד שהוא אסור לאונן. ויהא חייב בביעור? בגין דר"ש פוטר בביעור. ויפדה במחובר לקרקע?

ר"ז בעי קומי רבי אבהו, מניין שהוא טעון חילול? קודש הילולים קודש חילולים. לא מתמנעין רבנן בין ה"י לחי"ת. תני רבי אייבו בר נגרי קמיה רבי לא דרבי ישמעאל (ויקרא כז) ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמישית ו יוסף עליו- פרט לנטע רבעי שאין מוסיף עליו חומש. חזר ותני קומי' שתי גאולות הן: אחת למעשר שני, ואחת לנטע רבעי:

תמן תנינן תרומות 3:9 רבי יהודא אומר אין לנכרי כרם רבעי. וחכמים אומרים יש לו.

אמר רבי אלעזר כיני מתני' אין לנכרי כרם רבעי ב ס ו ר י א

רב ביבי אמר, בעון קומי ר"ז בשם ר"א, אתיא דרבי יהודא כב"ש על דעתיה דרבי. כמה דבית שמאי אומרים לא למדו לנטע רבעי אלא ממעשר שני כמה דתימר אין מעשר שני בשביעית ודכוותה אין נטע רבעי בשביעית. כן רבי יהודא אומר לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מעשר שני בסוריא, אפי' משדה ישראל! דכותי' אין נטע רבעי בסוריא. א"ל חמי מה אמר! לא אמר אלא אין לו חומש ואין לו ביעור, הא שאר דברים יש לו! רבי יהודא אומר אין לנכרי כרם רבעי בסוריא כל עיקר!!

שמואל בר אבא בעי, הא בש"א לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מ"ש בשביעית ודכוותי' אין נטע רבעי בשביעית, ודכוותי' שלישית וששית הואיל ואין בהן מעשר שני לא יהא בהן נטע רבעי! אמר ר' יוסי שלישית וששית אע"פ שאין בהן מעשר שני יש בהן מעשר עני, שביעית אין בהן מעשר כל עיקר

65 חיפה שאל [את] רבי יודא, אמרינן לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני כמה דתימר אין מ"ש בסוריא, ודכוותי' אין נטע רבעי

בסוריא! דכוותי' לא למדו תרומת תודה אלא מתרומת מעשר, כמה דתימר אין תרומת מעשר במדבר, ודכוותי' לא תהא תרומת תודה במדבר! א"ר יוסי לא למדו ממנו אלא לשיעורן.

תני רבי יוסי ב"ר יהודא ור' אליעזר ב"ר שמעון אומר לא נתחייבו ישראל בנטע רבעי אלא לאחר ארבע עשרה שנה שבע שכיבשו ושבע שחילקו. אמר רב חסדא אתייא דרבי יוסי ב"ר יהודא בשיטת רבי יהודא אבוי. כמה דרבי יהודא אמר לא למדו נטע רבעי אלא ממ"ש, כמה דתימר אין מ"ש אלא לאחר ארבע עשרה שנה, ודכוותי' אין נטע רבעי אלא לאחר ארבע עשרה שנה. אמר רבי יוסי והוא לא בשיטת בנו, סוריא למדה מי"ד,להקל אין י"ד שנה למדה מסוריא דחמירא (שהוא מה"ת)

כתיב ובשנה החמישית תאכלו את פריו, ר' יוסי הגלילי אומר: הרי את כמוסיף פירות חמישית על פירות רביעית, מה פירות חמישית לבעלים אף פירות רביעית לבעלים. ר"ז רבי יוסי בשם רבי יוחנן אתיא דרבי יוסי הגלילי כרבי יהודא כמה דר"י עשה אותה כנכסיו כמע"ש, דס"ל ממון בעלים כן ר"י הגלילי עושה אותו כנכסיו.

רבי ירמיה בעי קומי ר"ז, כדברי מי הוא עושה אותו [מע"ש] כנכסיו מהו שיהא חייב כ"ר במעשרות? א"ל כיי דאמר ריב"ל דאמר רבי אבון בשם ריב"ל: לא סוף דבר הלכה זו, אלא כל הלכה שהיא רופפת בבית דין ואין את יודע מה טיבה, צא וראה מה הציבור נוהג, ונהוג. ואנן חמיין ציבורא דלא מפרישין. אמר רבי מנא או נאמר כב"ש? דלא ילפי כ"ר ממע"ש ויש ציבור עושין כב"ש?! אמר רבי אבון כלום למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מ"ש חייב במעשרות, דכוותיה אין נטע רבעי חייב במעשרות!!

רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן: עיסת מ"ש בירושלים כר"מ קיד'2:8 פטורה מן החלה. כרבי יהודה חייבת בחלה. אמר רבי יונה לא אמרו אלא בירושלים, אבל בגבולין לא.לכו"ע ממון גבוה, ופטורה

רבי בא בר כהן בעי קומי רבי יוסי, כדברי מי שהוא חייב בחלה מהו שתהא חייבת כ"ר בפרט? א"ל ולא ב"ש היא?! וסברינן מימר כל 66 הדא הלכתא ר"י כב"ש?! וכי אתה סובר דר"י אתייא כב"ש?! וודאי שאין שני הדברים תלויין זה בזה!

הלכה ו משנה כרם שכולו עוללות, רבי אליעזר אומר לבע"ה. ור"ע אומר לעניים.

אמר ר"א (דברים כד) כי תבצור לא תעולל אם אין בציר, עוללות מניין!

אמר לו ר"ע (ויקרא יט) וכרמך לא תעולל אפי' כולו עוללות. א"כ למה נאמר כי תבצור לא תעולל? אין לעניים בעוללות קודם לבציר כשיש מה לבצור...אסור לעניים לקחת העוללות קודם התחלת הבצירה

גמרא ודכוותי' אם אין בציר אין פרט? עד שיהא בציר בצד הבציר אין כתיב פרט סמוך ל"בציר"?, אין לעניים בעוללות.. אכלתן חיה לא

וכמה הוא בציר? דבית שילא אמרו שלשה אשכלות שהן עושים רביע.

והא ר"ע מקיים תרי קראי, ומה מקיים ר"א וכרמך לא תעולל? שלא תאמר הואיל ואין לעניים עוללות קודם לבציר, יזכה בהן שרי לבה"ב ליקח העוללות קודם שיתחיל הבצירה בע"ה, לפום כן צריך מימר וכרמך לא תעולל:

הלכה ז משנה המקדיש את כרמו- עד שלא נודעו העוללות, אין העוללות לעניים. משנודעו העוללות, העוללות לעניים.

ר' יוסי אומר:בסיפא יתנו העניים שכר גידולן להקדש

ואיזו שכחה בעריס? כל שאינו יכול לפשוט את ידיו וליטלה. וברגליות- משיעבור ממנה:

גמרא תמן פסחים4:8 תנינן מתירין בגמזיות של הקדש. אמרו להם חכמים אין אתם מודים לנו

בגידולי הקדש שהן אסורים! ואמרו הן אבותינו כשהקדישו לא הקדישו אלא קורות מפני בעלי אגרוף שהיו באין ונוטלין אותן בזרוע. מה? רבנן סברין מימר קורות ופירות? ואפי' תימר קורות הקדישו ופירות לא הקדישו, צריכה לרבנן, המקדיש שדה אילן מהו שישייר לו בגדוליהן? נשמעינא מן הדא: משנודעו העוללות, העוללות לעניים. אל' יכול לשייר גידולין שניי' היא שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. 67 מעתה, אפי' לא נודעו העוללות יהיו העוללות לעניים? שניא היא שהוא כרם הקדש. כהדא דתנא הנוטע כרם להקדש פטור מן הערלה מן הרבעי ומן העוללות וחייב בשביעית.

[ר"ז בשם ר' יוחנן (ויקרא כה) ושבתה הארץ שבת לה', דבר שהוא לה' שביעית חלה עליו. רבי חייא בר אדא בעי קומי רבי מנא, לאוכלו בלא פדיון אי אפשר שאי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון, לפדותו ולאכלו נמצא כלוקח לו קורדם הגזבר יוציא המעות לקורדם מדמי שביעית. א"ל, הגיזבר מחליפו ביד אחר]

אמר רבי מתניא ולמה לית אנן אמרין כיי דא"ר יוחנן: דברי ר' יוסי נדרים5:8 מפני שקדם נדרו להבקרו. וכא, מפני שקדם הקדשו, להפקר תורה. ע"כ כשלא נודעו העוללות וכו'

[אמר רבי יוחנן מעשה היה, והורו כרבי יוסי]

ואיזו וכו' לית הדא פליגי על רבי יוחנן דר"י אמר מכיון שעבר ממנו הרי זו שכחה?! שניא היא בעריס שדרכו לבחן.

וברגליות.. ואפי' על רבי הושעיא לית הדא פליגי דר' הושעיא אמר רומס הייתי זיתים עם ר' חייא הגדול ואמר לי כל זית שאת יכול לפשוט ידך וליטלו אינו שכחה?! שניא היא שכל רוגליות ורוגליות אומן "שורה" בפני עצמו:

מסכת פיאה פרק ח ח שבט תשעב

הלכה א משנה מאימתי כל אדם מותרין בלקט? משילכו הנמושות. בפרט ובעוללות, משילכו העניים בכרם ויבואו. ובזיתים משתרד רביעה שנייה. א"ר יהודא והלא יש שאין מוסקין זיתיהם אלא לאחר רביעה שנייה! אלא כדי שיהא העני יוצא ולא יהא מביא אלא בארבעה איסרות:

68 **גמרא** אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן נמושות? שהן באות בסוף. אבא שאול היה קורא אותן משושות. אית תניי תני נמושות ואית תניי תני משושות. מאן דאמר נמושות שהן באין בסוף. ומ"ד משושות שהן ממשמשים ובאין. רבי חונא בשם מנחם רבי יוחנן בן נורי היה יוצא עם הנמושות ומביא פרנסתו של כל השנה

תני מתנות עניים שבשדה שאין עניים מקפידים עליהם הרי הן של בע"ה. רבי בון בר חייא בעי, ויש אדם קורא שם פיאה לעצמו?! תני ר"ש ב"י: לעני ולגר תעזוב אותם ולא לעורבים ולעטלפים:

בפרט ובעוללות כו' ולא תנינן נמושות? ע"י שהן חביבין הן, באין על אתר

ובזיתים משתרד רביעה שני' ולא תנינן נמושות מפני שהן ימי צנה ואין יוצאין אלא בחורים:

וקודם לכן=אחר מכאן אינו אסור משום גזל?!לר"י פריך בשיטתן השיבן. לא אתם שאתם אומרים מפני שהוא צינה אין יוצאין אלא בחורים, מתוך שהוא יודע שאינו מביא פרנסתו אף הוא אינו יוצא:

הלכה ב משנה נאמנים על הלקט ועל השכחה ועל הפאה בשעתו, ועל מעשר עני בכל שנתו. ובן לוי נאמן לעולם.לומר "מע"ר ונטלתי תרומה ממנו"

ואינן נאמני' אלא על דבר שכן דרך בני אדם להיות נוהגין כן:

גמרא עד איכון? א"ר חנינא עד מקום שדרכו לילך ולבוא בו ביום. מעשה והאמין רבי לחמשה אחים בחמשה כורין של חטים. ואפשר כן? אלא מכא צבחר ומכא צבחר, כורה

סליק:מפה מעט ומפה מעט, אפשר לכל אחד לקבץ כור

ר' אלעזר דרומה בעי קומי רבי יוסי מתני' שהלוי נאמן דרבי אליעזר. דר"א אמר נאמן על השני נאמן על הראשון.ראינו ע"ה מפריש "שני", נאמן לומר הפרשתי ראשון אמר רבי יוסי ד"ה היא. שניא היא שאין אדם עושה בדבר מצווה, עבירה שאינו נותן מעשר [דבר מצווה] עבירה [בלתי מורם תרו"מ]

רבי אלעזר בשם ר' הושעי' כשם שלא נחשדו ישראל על תרומה גדולה כן לא נחשד בן לוי על תרומת מעשר. אמר רבי הושעי' מתני' 6g אמרה כן ובן לוי נאמן לעולם.

ר' מנא בעי, ובן לוי נאמן לעולם אפילו בשביעית?

אמר רבי בון בר חייא נאמן בן לוי לומר מעשר ברור הוא כבר הפרשתי תרו"מ לפוטרו מן השני. באומר ניתן לי, אבל אומר משלי הן, אינן נאמנין.

דו מתני' אינן נאמנין אלא על דבר שכן דרך בני אדם נותנין כן.

הלכה ג משנה נאמנים העניים על החיטים ואינן נאמנים לא על הקמח ולא על הפת. נאמנים על שעורה של אורז ואין נאמנים עליו בין חי בין מבושל. נאמנים על הפול ואינן נאמנים על הגריסין בין חיין בין מבושלין. נאמנים על השמן לומר של מעשר עני ואין נאמנים עליו לומר של זיתי ניקוף לקט שכחה הוא. נאמנים על ירק חי ואין נאמנים על המבושל אלא א"כ היה לו דבר ממועט, שכן דרך בע"ה להוציא מלפסו:pot

גמרא מהו שיהא נאמן לומר חיטים ניתן לי ועשיתי אותן קמח? חיטין ניתן לי ועשיתי אותן פת? פשיטא לן שאינו נאמן.

היו הכל יודעין שרוב מכנסו =אוצרו לקט, אפילו כן אינו נאמן

תני רבי יהודא אומר מקום שנהגו להיות דורכין את העוללות יהא עני נאמן לומר יין זה של עוללות הוא ודכוותי' מקום שנהגו להיות מוסקי' זיתי ניקוף יהא עני נאמן לומר שמן זה של זיתי ניקוף הוא:

שאין דרך בעה"ב..אילן דבית אסי בשלון ירק אנשון מתקנתיה שכחו לתקנו סלק גמליאל זוגה, ותקניה מן גו לפסא:

הלכה ד משנה אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטין וקב שעורי'. ר"מ אומר חצי קב. קב וחצי כוסמין וקב גרוגרות או מנה דבילה. ר"ע אומר פרס. חצי לוג יין ר"ע אומר רביעית. רביעית שמן ר"ע אומר שמינית. ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות:

גמרא תני רובע אורז. עוכלא תבלין. ליטרא ירק. שלשת קבין חרובין. חצי לוג יין. רביעית שמן. עשרה אגוזים. חמשה אפרסקין. שני רמונים. ואתרוג אחד. מ"ט? ואכלו בשעריך ושבעו תן לו כדי שובעו. חזקי' שאל לאבוי מנא אילין שיעורייא? א"ל אהן צררא סמך דא ברתא על צרור זה סומך אילן (ברוש) זה (כ יש לו על מי לתלות) ר"ח הוה יתיב קומי ר' והוא אמר טעמין והוא סתר, אמר טעמין והוא סתר, א"ל לא כולי מינך מסתור, אלא מבני!

א"ר מנא תניא ארבע ליטרין.ירק אמר ר"א וכן 70 לעירוב. אמר רבי חיננא הדא דתימר ביין בעי חצי לוג לעירוב אבל בשמן, מערבין כדי לאכול בו מזון שתי סעודות [פחות מרביעית] תני: מערבין בחומץ כדי לאכול בו מזון שתי סעודות. רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק כדי לטבול בירק הנאכל בשתי סעודות

רבי יצחק עטושיא אמר קומי ר"ז בשם דבי ר' ינאי אפונין חיין מערבין בהן מזון שתי סעודות. למי נצרכה? לר"מ. שלא תאמר הואיל והן מסריחין את הפה אין מערבין בהן. דג מליח מערבין בו. בשר מליח מערבין בו. בשר חי תנינן הבבלין אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן מקולקלת. ר' יודן בעי הדא סלקורא

kalbuda grass הואיל ואילין כותאי אכלין מינה חייה, מערבין בהּ? שמואל בר שילת בשם רב פעפועין וגודגניות וחלוגלוג' מערבין בהן. בעון קומי' היידין יינון?איזה הם אמר לון קקולין והנדוקקי ופרפחיני':cress purslane clover

הלכה ה משנה מידה זו אמורה בכהנים ובלוים ובישראלים

היה מציל,לקרוביו וכו' נותן מחצה ונוטל מחצה

היה ממועט, נותן לפניהם והן מחלקין ביניהן:

גמרא רבי יונה פתר מתני' ביותר [כגון קב שלם של חטין] מכשיעור- היה מציל נוטל מחצה ונותן מחצה אבל בכשיעור הוא נותן לפניהם והן מחלקי' ביניהן רבי חזקיה פתר מתני' בכשיעור ביקש להציל ונטל מחצה ונתן מחצה שמתוך שנוטל מחצה ונותן מחצה נעשה דבר מועט הוא נותן ביניהן והן מחלקין ביניהם

תני: המסבבין על הפתחים אין נזקקים להן לכל דבר אמר רבי יונה ובלחוד דלא יפחות ליה מן ארנדון דיליה

הכא את אמר אין פוחתין לעניי' בגורן, וכא את אמר אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום!??? רב חונא אמר צא מהן שליש ליציא' הנחתום נוטל קצת בשכר טרחו

רבי יוסי ב"ר בון מפיק לאילין נחתומיא כהדא דרב הונא ובלחוד בהדין שיעורא.

רבי בא בר בא בר ממל בעי קומי רבי לא, ראו אותו יוצא מן העיר ונכנס לה? כדי ליטול יותר... א"ל הנותן נותן, והלוקח יחוש לעצמו:

71 **הלכה ו משנה** אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון מארבע סאין בסלע =חצי-קב לן, נותנין לו פרנסת לינה. שבת, נותנין לו מזון שלש סעודות.

מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי. מזון ארבע עשרה סעודות לא יטול מן הקופה. והקופה ניגבת בשנים ומתחלקת בשלשה:

גמרא תמחוי בכל יום, קופה מערב שבת לערב שבת. תמחוי לכל אדם, קופה אינה אלא לאנשי אותה העיר בלבד. רבי חונה אמר תמחוי בשלשה שהוא על אתר.

רבי חלבו בשם רבי בא בר זבדי אין מעמידין פרנסין פחות מג' איתא חמי! דיני ממונות בג' דיני נפשות לא כ"ש!! ויהיו עשרים ושלשה עד דהוא מצמיתמכנס אותם להון הוא מסכן

רבי יוסי בשם רבי יוחנן אין מעמידין שני אחין פרנסים. רבי יוסי עבר =העביר חד מן תרין אחין עאל ואמר קומיהון לא נמצא לאיש פלוני דבר עבירה, אלא שאין מעמידין שני אחין פרנסין. רבי יוסי עאל לכפרה לכפר אחד בעי מוקמה לון פרנסין ולא קבלון עליהון, עאל ואמר קומיהון: בן בבי על הפקיע ומה אם זה שנתמנה על הפתילה זכה להימנות עם גדולי הדור אתם שאתם נתמנין על חיי נפשות לא כ"ש!! רבי חגיי כד הוה מקים פרנסין הוה מטעין לון אורייתא לומר שכל שררה שניתנה בתורה ניתנה (משלי ח) בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו

רבי חייא בר בא מקיים ארכונייממנה פרנסים.

רבי אלעזר הוה פרנס, חד זמן נחית לבייתיהאשתו א"ל מאי עבדיתון? א"ל אתא חד סיעא ואכלון ושתון וצלו עלך, אמר לון ליכא אגר טב. נחת זמן תנינן אמר לון מאי עבדיתון? א"ל אתא חד סיעא חורי ואכלון ושתון ואקלונך אמר לון כדון איכא אגר טב!!

ר"ע בעין ממניתיה פרנס א"ל נמלך גו בייתא, הלכון בתריה שמעון קליה דימור =די אמר על מנת מקל על מנת מבזייא.

רבי בא בר זבדי אמר איתפלגין רב ורבי יוחנן חד אמר: מדקדקים בכסות ואין מדקדקים בחיי נפשות. והרנא אמר: אף בכסות אין מדקדקין מפני בריתו של אברהם אבינו. מתני' פליגי על מ"ד אף בכסות אין מדקדקי' פתר ליה לפי

כבודו ותני כן בד"א בזמן שאין מכירין אותו אבל בזמן שמכירין אותו אף מכסין אותו והכל לפי כבודו

והתני למזונות שלשים יום לכסות ששה חדשים פתר לה ליתן והתני למזונות שלשים יום לפסין ולצדקות י"ב חודש הא קדמייתא 72 ליטול עוד הוא ליתן מהו לפסין ולצדקות י"ב חודש בשכר סופרים ומשנים:

הלכה ז משנה מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. היה לו מאתים חסר דינר אפילו אלף נותנין כאחת הרי זה יטול. היו ממושכנין בכתובת אשתו או לבעל חובו הרי זה יטול. אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו:

גמרא חד תלמיד מן דרבי היה לו מאתים זוז חסר דינר והוה רבי יליף זכי עמי' חד לתלת שני מעשר מסכניןנותן לו צדקה (מע"ע) אחד לג' שנים עבדון ביה תלמידוי עינא בישא ומלון לי'. אתא בעי מזכי עימי',רצה רבי לתת לו א"ל רבי אית לי שיעורא. אמר זה מכת פרושים נגעו ביה! רמז לתלמידיו ואעלוני' לקפיליןtavern וחסרוניה חד קרט וזכה עימי' היאך מה דהוה יליף

משפחת אנטבילא היתה בירושלים והיתה מתייחסת של ארנן היבוסי פעם אחת פסקו להן חכמים שש מאות ככרי זהב שלא להוציאן חוץ לירושלים. דהוון דרשון בשעריך בשעריך לרבות ירושלים. והתני מעשה בהלל הזקן שלקח לעני בן טובים סוס אחד להתעמל בו ועבד לשמשו. שוב מעשה באנשי גליל שהיו מעלין לזקן א' ליטרא בשר ציפרין בכל יום ואפשר כן אלא דלא הוה אכיל אלא עם חורנין

תני משתמש בכלי זהב נותנין לו כלי כסף. כלי כסף נותנין לו כלי נחושת כלי נחושת נותנין לו כלי זכוכית.

#א"ר מנא כלי נחשת וכלי זכוכי' בגופיהן. אים משתמש בהן-אין מורידין אותו

והתני היה משמש בכלי מילת נותנין לו כלי מילת! כאן בגופודבר המכסה גופו כאן כשאינו גופו.

חד מן אילין דנשיותא איתנחת מן ניכסוימן בית הנשיא, ירד מנכסיו והוון זכין לי' במאן דחסףכלי של חרס והוא אכיל ומותיבוהיה אוכל ומקיא א"ל אסיא עיקר תבשילא לא מן גו לפסא הוא?!אמר לו הרופא, עיקר האוכל בא מקדירה(של חרס!) אכול מן לפצא אכול מן הקדירה!

עד כדון בבעל חוב שהוא דוחק אפי' בבע"ח שאינו דוחק? נישמענא מן הדא היו ממושכנין לכתובת אשתו או לבע"ח ודא איתתא לאו כבע"ח שאינו דוחק הוא?! אין מחייבין אותו למכור

אמר רבי חנינ' צריך שיהיו לו שני עטיפין אחד לחול ואחד לשבת. מ"ט? (רות ג) ורחצת וסכת ושמת שמלותיך וכי ערומה היתה? אלא אלו בגדי שבתה. כד דרשה ר' שמלאי בציבוריי' בכון חבריי' לקובלי', אמרו ליה רבי כעטיפתינו בחול כן עטיפתינו בשבת... א"ל אעפ"כ צריכין אתם לשנות לשבת מן הדא ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך:

(שם) וירדת הגורן וירדתי כתיב אמרה לה זכותי תרד עמך. וערטילא הוות?! אלא אמרה לה לבוש מאנך דשובתא:

הלכה ח משנה מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהן הרי זה לא יטול

73 וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו מת מן הזקנה עד שצריך לבריות. וכל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים משלו ועל זה נאמ' (ירמיהו יז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. וכן דיין שדן דין אמת לאמיתו וכל מי שאינו לא חיגר ולא סומא ולא פיסח ועושה עצמו כאחד מהן אינו מת מן הזקנה עד שיהא כא' מהן שנאמר (משלי יא) דורש רעה תבואנו. ונאמר (דברים טז) צדק צדק תרדוף וכל דיין שלוקח שוחד ומטה את הדין אינו מת מן הזקנה עד שיהא עיניו כהות שנאמר (שם) ושחד לא תקח

כי השוחד יעור עיני חכמים וגו':

גמרא הדא אמרה חמשין דעבדן טבין מן מאתים דלא עבדין:

המסמא את עינו והמקפח את שוקו והמצבה את כריסו אינו נפטר מן העולם עד שיהא לו כן

שמואל ערק מן אבוי אזל וקם ליה בין תרין צריפין דמיסכנין שמע קולהון אמרין בהדין אגנטיןdishes אנן אכלין יומא דין באגנטין דדהבא ובאגניטן דכספא אנן אכלין?.. עאל ואמר קומי אביו א"ל צריכין אנו להחזיק טובה לרמאין שבהם! דלמא ר' יוחנן וריש לקיש עלון מיסחין בהדין דימוסין דטבריא פגע בון חד מסכן אמר לון זכין ביתן לי "צדקה"! א"ל מי חזרוןכשנחזור מרחיצה מי חזרון, אשכחוני' מית. אמרו הואיל ולא זכינין ביה בחייו ניטפל ביה במיתותיה. כי מיטפלון ביה אשכחון כיס דינרי' תלוי ביה אמרו הדא דא"ר אבהו א"ר אלעזר צריכין אנו להחזיק טובה לרמאין שבהן שאילולי הרמאין שבהן היה אחד תובע צדקה מן האדם ולא נותן לו מיד נענש

אבא בר בא יהב לשמואל בריה פריטין דיהא פליג למסכינייא, נפק ואשכח חד מסכן אכל קופד ושתי חמר, עאל ואמר קומוי אבוי... א"ל הב ליה יתיר, דנפשיה מרתי. רבי יעקב בר אידי ורבי יצחק בר נחמן הוון פרנסין והוון יהבון לר' חמא אבוי דר' אושעיא חד דינר והוא יהב ליה לחורנין. רבי זכריה חתני' דר' לוי היו הכל מליזין עליו אמרו דלא צריך והוא נסב כד דמוןנפטר בודקין ואשכחון דהוה מפליג ליה לחורנין. רבי חנינא בר פפא הוה מפליג מצוה בליליא.מחלק צדקה בלילה חד זמן פגע ביה רבהון דרוחי'שר הרוחות א"ל לא כך אולפן ר' (דברים יט) אל תסיג גבול רעיך! א"ל ולא כן כתיב (משלי כא) מתן בסתר יכפה אף! והיה מתכפי מיניה וערק מן קמוי

א"ר יונה אשרי נותן לדל אין כתיב כאן אלא (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל הדא דמסתכל במצוה היאך לעשותה כיצד היה ר' יונה עושה? כשהיה רואה בן טובים שירד מנכסיו היה אומר לו בני בשביל ששמעתי שנפלה לך ירושה ממקום אחר טול ואת פורע, מן דהוה נסב ליה, א"ל מתנה

א"ר חייא בר אדא אית הוו סבין ביומינו,היו זקנים במקומינו מאן דהוה יהב לון מבין ריש שתא לצומא רבא הוו נסבון מן בתר כן לא הוו נסבון אמרי דשותן גבןהשנה אצלנו

נחמיא איש שיחין פגע ביה ירושלמי א' א"ל זכה עמי חדא תרנגולתא א"ל הילך טומיתאמטבע וזיל זבין קיפדבשר ואכיל ומית אמר בואו וספדו להרוגו של נחמיא

נחום איש גם זו היה מוליך דורון לבית המלך, פגע ביה מוכה שחין א' א"ל זכה עמי ממה דאית גבך, א"ל מי חזר, חזר ואשכחוניה ומית, והוה אמר לקיבליה עיינוהי דחמונך ולא יהבון ליך יסתמיין, ידים דלא פשטן למיתן לך יתקטעון, רגליי' דלא רהטן מית' ליך יתברון, ומטתי' כן, סליק לגבי' ר"ע א"ל אי לי שאני רואה אותך כך, א"ל אי לי שאני אין רואה אותך בכך. א"ל מה את מקללני? א"ל ומה את מבעט ביסורין.

ר' הושעיא רבא הוה רביה דבריה חד סגי' נהורא, והוה יליף אכל עימי' בכל יום.הסומא היה רגיל לאכול עים ר"ה חד זמן הוו ליה אורחין לר"ה ולא מטא מיכול עימיה. ברומשא סליק לגביה, א"ל לא יכעס מרי עלי בגין דהוה לי אורחין, ולא בעי' מבזיי' איקרי' דמרי,???שיתבזה בפני האורחין בגין כן לא אכלי' עמך יומא דין =לא הזמתיך לאכול עמי. א"ל: את פייסת למאן דמתחמי ולא חמי, דין דחמי ולא מתחמי יקבל פיוסך. א"ל מנא לך הא? א"ל מראב"י. דראב"י על חד דסגי' נהורא לביתיה יתב ליה ראב"י לרע מיניה,ישב ראב"י למטה ממנו אמרון אילולי דהוא בר נש רבא לא יתב ליה ראב"י לרע מיניה, עבדין ליה פרנסה דאיקר, אמר להו מהו הכין? אמרו ליה ראב"י יתיב לרע מינך! וצלי עלוי הדא

צלותא: אתה גמלת חסד למאן דמתחמי ולא חמי דין דחמי ולא מתחמי יקבל פיוסך ויגמול יתך חסד

דלמאמעשה ר' חמא בר חנינא ור' הושעיא הוון מטיילו באילין כנישתא דלוד א"ר חמא בר חנינא לר' הושעיא כמה ממון שיקעו אבותי כאן א"ל כמה נפשות שקעו אבותיך כאן לא הוון בני נשא דילעון באורייתא?!

ר' אחא בשם ר' חנינא כיני מתני' כל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ואסור להתרחם עליו על נפשיה לא חייס על חורנין לא כ"ש. וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו מת מן הזקנה עד שיצטרך לבריות. וכל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים על זה נאמר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו:

סיימתי בס"ד פעם רביעית עש"ק עקב תשפ ויה"ר שאזכה לסיים פעמים רבות מתוך נחת והרחבה הדעת ובס"ד גמרתי ז חנוכה תשפג ואחל מסכת תרומות ובס"ד להוציאו לכבוד חתונת בני היקר מרדכי גדליה